

ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ปริญาณินท์
ของ
ภัทรรินทร์ ศิริรัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๗/๓๕๘
๑๓๔๒๓
๑.๓

ทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ
ของ
ภัทรินทร์ ศิริรัตน์

31 ม.ค. 2549

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2548

h 282151

ภัทรินทร์ ศิริรัตน์. (2548). ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
อาจารย์ ดร. จารุวรรณ สกุลคุ , อาจารย์ ดร. สุพรตัง สมวรพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล จำแนกตาม เพศ สถานภาพ อายุ ลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 383 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละเก้าสิบห้าโดยใช้สูตรของยามานะ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่าง เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก
2. นักศึกษาชายและนักศึกษานักศึกษามีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
3. นักศึกษาสถานภาพแตกต่างกันมีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านหลักสูตรและด้านสื่อการเรียนการสอนที่ไม่พบความแตกต่าง
4. นักศึกษามีอายุแตกต่างกันมีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
5. นักศึกษาที่มีลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแตกต่างกันมีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยนักศึกษาม

รายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทัศนะแตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

THE PERCEPTIONS OF SUKHOTHAI THAMMATHIRAT STUDENTS TOWARD
DISTANT LEARNING MANAGEMENT

AN ABSTRACT
BY
PATTARARIN SIRIRAT

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Higher Education
At Srinakharinwirot University
October 2005

Pattararin Sirirat. (2005) The perception of Sukhothai Thammathirat Students Toward Distant Learning Management. Master thesis, M.Ed. (Higher Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee ; Dr.Jaruwan Skulkhu, Dr.Suwaporn Tungsomworapongs

The purposes of this study were 1) to investigate the students' perceptions on distant learning via satellite management of Sukhothai Thammathirat University regarding curriculum, instructor, teaching and learning activity, instructional materials, and measurement and evaluation, and 2) to compare the students' perception toward distant learning via satellite management on each aspect and as a whole classified by students' gender, marital status, age, and type of distant learning program via satellite watched the samples included 383 students randomly selected from population of those enrolled in Thai study course in academic year 2005 at Sukhothai Thammathirat University. The instrument used in collecting data was a five-point Likert-type rating scale questionnaire asking students' perception on distant learning via satellite program management. The statistical processes used included percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Scheffe' method.

The findings were as follow :

1. The perception of students on distant learning via satellite management in overall and each aspect was classed at a high level.
2. There was no significant difference between the perceptions of male and female students on distant learning via satellite management at Sukhothai Thammathirat University in overall and each aspect.
3. There was no significant difference among the perceptions of the students who studied in different class levels on distant learning via satellite management at Sukhothai Thammathirat University in overall and each aspect except the curriculum and instructional materials aspects.
4. There was no significant difference among the perception of students who had different age on distant learning via satellite management at Sukhothai Thammathirat University in overall and each aspect.
5. There was a significant difference among the perception of students who watched live program one a week and those who watched the live program twice a week,

5. There was a significant difference among the perception of students who watched live program one a week and those who watched the live program twice a week, students who watch a rerun remedial program, along with those who watched both a rerun remedial program and live program.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ของ
นางสาวภัทรินทร์ ศิริรัตน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลคุ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมวรพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(นายขวัญแก้ว วัชรโรทัย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลคู ประธาน
ควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมวรวงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ให้
คำปรึกษา ข้อคิด คำแนะนำ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และเป็นกำลังอันมีค่าสำหรับผู้วิจัย
ตั้งแต่เริ่มการศึกษาค้นคว้าจนกระทั่งสำเร็จเป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนางรงค์ ท่านขวัญแก้ว วัชโรทัย
กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ซึ่งกรุณาให้ข้อเสนอแนะที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนางรงค์ ดร.อรรณพ โพธิสุข
ดร.วาสนา เลิศศิลป์ รองศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ หวังพานิช และอาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์
ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
สำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ประธานกรรมการบริหาร
มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม นายสถานีวิทยุการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมท่านขวัญแก้ว
วัชโรทัย ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบ
แบบสอบถาม

ขอบคุณคุณทวดที่คอยให้กำลังใจ ขอขอบคุณคุณยายสำหรับการศึกษาที่มอบให้
คุณค่าและประโยชน์ที่สำเร็จจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นการบูชาบูรพาจารย์
ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ภัทรรินทร์ ศิริรัตน์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
	ความสำคัญของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	สมมุติฐานในการวิจัย.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	การศึกษาทางไกล.....	8
	ความหมายของการศึกษาทางไกล.....	8
	ความเป็นมาของการศึกษาทางไกล.....	9
	ปรัชญาการศึกษาทางไกล.....	10
	การจัดการศึกษาทางไกล.....	11
	รูปแบบของการศึกษาทางไกล.....	14
	ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกล.....	17
	ประโยชน์ของการศึกษาทางไกล.....	19
	การศึกษาทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.....	20
	ประวัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.....	20
	ปณิธานและวัตถุประสงค์.....	21
	ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.....	21
	วัตถุประสงค์ของการฝึกทักษะ.....	22
	วิธีการฝึกทักษะของหลักสูตรและชุดวิชา.....	22
	การจัดการศึกษา.....	22
	หลักสูตรที่เปิดสอน.....	24
	การใช้ดาวเทียมในระบบการศึกษาทางไกลมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.....	25
	การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.....	26
	ความเป็นมาของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.....	26

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.....	28
รูปแบบของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.....	29
ประโยชน์ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.....	32
การจัดการศึกษาทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต.....	33
การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.....	34
หลักสูตร.....	35
ความหมายของหลักสูตร.....	35
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	36
อาจารย์.....	37
วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน.....	38
สื่อการเรียนรู้การสอน.....	42
กระบวนการของการวางแผนเกี่ยวกับการเรียนรู้การสอน.....	43
การวัดผลประเมินผล.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	49
ประชากร.....	49
กลุ่มตัวอย่าง.....	49
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
ลักษณะของเครื่องมือ.....	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้าสรุป
5	อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	75
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	75
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
	สรุปผลการวิจัย.....	76
	อภิปรายผล.....	77
	ข้อเสนอแนะ.....	82
	 บรรณานุกรม.....	 84
	 ภาคผนวก.....	 92
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม.....	93
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	95
	ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	97
	ภาคผนวก ง คำอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามและค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามทั้งฉบับ	105
	 ประวัติผู้วิจัย.....	 107

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	48
2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา.....	55
3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน.....	56
4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในแต่ละด้าน เป็นรายข้อ.....	57
5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ.....	60
6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพ.....	61
7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ.....	62
8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะของการชมรายการการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม.....	63
9 การเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ.....	64
10 การเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพ.....	65

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง

หน้า

11	การเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ.....	66
12	การเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม ลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.....	67
13	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัด การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยรวม จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่.....	68
14	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัด การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ด้านหลักสูตร จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่าน ดาวเทียม เป็นรายคู่.....	69
15	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัด การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ด้านอาจารย์ จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่.....	70
16	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัด การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการชม รายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่.....	71
17	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัด การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่.....	72

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 18 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ด้านการวัดผลประเมินผล จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกล
ผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่..... 73
- 19 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกล
ผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในแต่ละด้าน..... 74

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระแสการปฏิรูปอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆทั่วโลกนอกจากเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้มีการปฏิรูปอุดมศึกษาสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของปริมาณนักศึกษา ความต้องการการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มขึ้นมาก ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การปฏิรูปอุดมศึกษาจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่การมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ นโยบายของรัฐบาลที่ชัดเจนและต่อเนื่อง และ การพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 45,65,ช)

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสามารถจัดได้หลายรูปแบบ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมถือว่าเป็นรูปแบบในการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่สามารถเรียนได้ในทุกที่ทุกเวลา เป็นการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งถือเสมือนว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่ห้าของการดำรงชีพ จึงสมควรใช้การศึกษาเป็นปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กิดานันท์ มลิทอง. 2543 : 174) ระบบการเรียนการสอนทางไกลเป็นระบบการเรียนการสอนแบบใหม่ที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนไปอย่างมาก บทบาทของครูผู้สอนที่เคยทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อะไรก็ได้ในเทคโนโลยีในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สื่อที่ใช้ในการสอนที่เคยมีเพียงตำรา กระดานกับชอล์กก็เปลี่ยนมาเป็นการใช้คอมพิวเตอร์แบบสื่อประสม ห้องเรียนที่เคยมีเพียงโต๊ะกับเก้าอี้ มีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเข้ามาเสริม ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาวิชาได้โดยตรงจากคอมพิวเตอร์ และสามารถศึกษาบทเรียนจากคอมพิวเตอร์ประกอบในขณะที่มีการบรรยายได้อย่างสะดวกรวดเร็วแทนที่จะต้องเสียเวลาในการเปิดตำรา (โอพาร วงศ์วิรัตน์. 2541 : 40)

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับบรรยากาศแปลกใหม่ที่นำเสนอจากรายการโทรทัศน์การศึกษา การเรียนวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในบางเรื่องครูไม่อาจสอนให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้นได้ แต่บทเรียนที่ผลิตเป็นรายการโทรทัศน์สามารถจำลองเหตุการณ์จริง ๆ มาให้นักเรียนได้ตื่นเต้นกับภาพและเสียงทำให้รู้สึกเหมือนได้อยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ เสนอออกมาในรูปของละครหรือสารคดีทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและติดตามเรื่องราวจนเข้าใจได้ชัดเจนโดยใช้เทคนิคและอุปกรณ์พิเศษ (ชโลม มานวกุล. 2541 : 6) ในการเลือกเทคโนโลยีที่นำมาสอน ผู้สอนต้องมีความรอบรู้พอสมควรว่า ในปัจจุบันเทคโนโลยีของประเทศอยู่ในระดับใด เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่นำมาสอนมีอะไรบ้าง และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามีอะไรบ้าง สำหรับการศึกษาค้นคว้าขึ้นอยู่กับการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์รวมทั้งผู้ที่

การสอน แต่ในชนบทเราต้องคำนึงถึงความก้าวหน้าและความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนควบคู่กัน ดังนั้นหลักสูตรต้องกำหนดลำดับขั้นของการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้เทคโนโลยี (ธารัง บัวศรี. 2532 : 125) ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือ การศึกษาความต้องการทางการศึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การพิจารณาสื่อที่เหมาะสม การนำระบบการสอนและสื่อการศึกษาไปใช้รวมทั้งติดตามผลโดยเฉพาะเรื่องสื่อเป็นเรื่องที่สำคัญในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อมุ่งพัฒนาให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในการศึกษาได้รับการบริการทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง (ชัยณรงค์ ป้องบ้านเรือ. 2544 : 2-3) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาทางไกล ข้อดี คือ ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู เป็นการกระจายโอกาสและสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา การสอนทางไกลผ่านดาวเทียมมีประโยชน์และน่าสนใจเท่ากับการสอนของครูโดยตรง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา การศึกษาถึงความต้องการและความพร้อมของผู้ใช้ (วัชรพร พิรินาทรังสรรค์. 2540 : บทคัดย่อ) ในขณะที่ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนเห็นด้วยอย่างมากต่อการวางแผนการจัดโครงการการศึกษาระบบทางไกลผ่านดาวเทียม รวมทั้งการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของรายการการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (สุภักดิ์ มีสิทธิ์. 2540 : บทคัดย่อ) แม้ว่าระบบมหาวิทยาลัยเปิดของประเทศไทยจะเริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อประมาณ 20 ปี แต่ก็สามารถลดความกดดันที่เกิดจากความต้องการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมาก นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้ที่ออกจากโรงเรียนไปทำงานได้มีโอกาสกลับเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเปิดโดยไม่ต้องเสียเวลาทำงานและไม่เสียโอกาสในฐานะตำแหน่งของตนเองกับงานประจำอีกด้วย (จรินทร์ เทควาณิช. 2536 : 44)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชานุญาตให้มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวลร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดำเนินการออกอากาศรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและบริการสังคม มีการจัดดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการนำร่องขึ้น โดยทดลองแพร่ภาพออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ด้วยหลักการเหตุผลที่ต่างก็เป็นสถาบันที่มุ่งมั่นสนับสนุนการศึกษาของชาติทั้งยังมีปณิธานที่สอดคล้องกันในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตผ่านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งร่วมกันพัฒนาการศึกษา นับว่าเป็นการสนองพระราชดำริเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เป็นการร่วมบูรณาการการใช้ทรัพยากรและศักยภาพการจัดการศึกษาทางไกลที่ต่างฝ่ายต่างมีอยู่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวพระบรมราชโบายเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิต โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีวัตถุประสงค์และมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาสื่อการสอนทางไกลทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่มีคุณภาพมีประสิทธิภาพดี เป็นการประกันคุณภาพการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลที่เอื้ออำนวยโอกาสที่เท่าเทียมกันทางการศึกษาในการจัดการศึกษาผ่านเครือข่ายโทรคมนาคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้รับ

พระมหากษัตริย์คุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ร่วมใช้ช่องสัญญาณผ่านดาวเทียมช่อง 12 ของ มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2543 โครงการระยะแรกเป็น รายการบริการสังคมจำนวน 900 รายการ และการสอนเสริมทางไกลผ่านดาวเทียม 10 ชุดวิชา จำนวน 36 รายการ ในระยะที่ 2 ดำเนินการออกอากาศถ่ายทอดรายการวิทยุโทรทัศน์จากศูนย์ ผลิตรายการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 2,160 รายการ และรายการสอนเสริม ทางไกลผ่านดาวเทียม 30 ชุดวิชา จำนวน 90 รายการ (ธิดา โมสิกรัตน์. 2543 : 4-5) เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2543 พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จไปทรงเปิดการสัมมนา เฉลิมพระเกียรติ เรื่อง “ยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัตน์” อันมีความตอนหนึ่งว่า “...จะเห็นได้ว่าคุณค่าต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการยกระดับมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้ ไกล่เคียงหรือเทียบเท่าประเทศชั้นนำทางตะวันตก เป็นสิ่งที่รัฐโลกที่สามประกาศให้ความสำคัญ ส่วนรัฐใดจะทำได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบริบทภายในของรัฐนั้นๆ ไทยเราก็มีการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองต่อเรื่องดังกล่าวอยู่ไม่น้อย โครงการความร่วมมือระหว่างมูลนิธิการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม โรงเรียนวังไกลกังวล เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนตัวอย่างหนึ่ง...” (ขวัญแก้ว วัชโรทัย. 2546 : 6) ในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทางไกล ผ่านดาวเทียมและผ่านอินเทอร์เน็ต เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาสหวิทยาการ (Multidisciplinary) การศึกษาข้ามสาขา (Transdisciplinary) (สมคะเน คำจูน. 2543 : บทคัดย่อ) นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมการสอนเสริม การคัดเลือกจังหวัดที่จัดสอนเสริม โดยเห็นว่าสถานที่จัดสอนเสริมอยู่ใกล้บ้าน และนักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเข้ารับการสอน เสริมเป็นอย่างมาก การสอนเสริมช่วยแก้ปัญหาการเรียนในระบบการสอนทางไกลได้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลด้วยปณิธานความ เสมอภาค การขยายโอกาสและการเพิ่มพูนศักยภาพทางการศึกษาแก่คนไทย เป็นประโยชน์ ในการประกอบงานอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในลักษณะการศึกษาลดชีวิตและความ เสมอภาคตามหลักประชาธิปไตย รวมทั้งเป็นการสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการขยายโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้จัดตั้งโครงการทดลองให้บริการทางการศึกษาผ่านเครือข่ายโทรคมนาคม ซึ่งเป็นสื่อเสริมที่ มหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อการเรียนอื่นๆ ที่มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราชจัดให้แก่นักศึกษา (สุนันท์ นิลบุตร และคณะ. 2540 : 27)

จากการสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ใช้ระบบการเรียนการสอน ทางไกลผ่านดาวเทียมโดยการดูรายการทาง UBC และ DLTV (Distance Learning Television) พบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร พบว่า หลักสูตรการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมช่วยให้การศึกษา สะดวกเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่สามารถติดต่อกับอาจารย์ได้ทันทีในกรณีที่มีข้อซักถามเกี่ยวกับเนื้อหาใน บทเรียนหรือรายวิชา และมีความล่าช้าในการตอบปัญหา (ฝนทิพย์ ศรีสุข. สัมภาษณ์. 2547)

2. ด้านอาจารย์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนจะสรุปเนื้อหาหัวข้อที่สำคัญให้กับนักศึกษา แต่ยังไม่ค่อยมีการบรรยายในรายวิชาดังกล่าว นักศึกษาจึงต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมจากตำราและการสอนเสริมจากตารางการนัดหมายจากศูนย์บริการการศึกษา (ธนิษฐ์ ตรีประดับ, สัมภาษณ์, 2547)

3. ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนบางรายวิชายังไม่ค่อยจูงใจนักศึกษา ส่วนมากเน้นการทำรายงานและการอ่านจากหนังสือมากกว่าการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน (ธนิษฐ์ ตรีประดับ และวุฒิกร อุปคำ, สัมภาษณ์, 2547)

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่า ส่วนมากการศึกษาใช้วิธีการศึกษาจากหนังสือเรียน เอกสารตำรา เทปการศึกษาของมหาวิทยาลัยและศูนย์บริการการศึกษาต่างๆตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในรายการออกอากาศไม่ทันสมัยเท่าที่ควร ขนาดและรูปแบบของตัวอักษรที่ปรากฏไม่ชัดเจน การนำเสนอเข้าใจยาก ควรมีรายการออกอากาศทาง UBC ทุกวันไม่ควรมีเฉพาะวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ (ธนิษฐ์ ตรีประดับ และสาคร จีบส้อม, สัมภาษณ์, 2547)

5. ด้านการวัดผลประเมินผล ให้ความคิดเห็นว่าการสอบเป็นแบบอัตนัยและปรนัยเป็นส่วนดีเพราะมีการทำข้อสอบทั้งสองรูปแบบ แต่ควรมีเพียงการสอบปลายภาคไม่ควรนำคะแนนของการทำรายงานเข้ามามีส่วนในการวัดและประเมินผล เนื่องจากผู้ที่มีการะงานค่อนข้างมากจะไม่มีเวลาในการทำรายงาน หากมีการเก็บคะแนนจากการทำรายงานก็ควรมีเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ของคะแนนเต็ม (ธนิษฐ์ ตรีประดับ และสมเกียรติ ไทยท้านิส, สัมภาษณ์, 2547)

ในการออกอากาศรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้เน้นความสำคัญของรายวิชาต่างๆ โดยเน้นที่รายวิชาพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ในการออกอากาศ และรายวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนให้ครบตามหลักสูตรปริญญาตรี ได้แก่ รายวิชาไทยศึกษาซึ่งเป็นการเรียนการสอนของรายวิชาพื้นฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี รายละเอียดของรายวิชาเป็น การศึกษาความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย การตั้งถิ่นฐาน การรับวัฒนธรรมจากภายนอกและการประยุกต์ผสมผสาน การจัดระเบียบสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม ศาสนา และพิธีกรรมภาษาและวรรณคดี ศิลปกรรม ออกอากาศในรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในระบบ UBC ช่อง 12 และ DLTV 8 (Distance Learning Television) ช่อง 68 (ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการสอน, 2546 : 29) รายวิชาพื้นฐานดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

จากการศึกษาประเด็นปัญหาและงานวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีผลต่อการศึกษาของไทยในอนาคตตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล เพื่อเป็นการ

ปรับปรุงและสร้างความเสมอภาคในด้านโอกาสทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและชนบทห่างไกล รวมทั้งเป็นสื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล จำแนกตาม เพศ สถานภาพ อายุ ลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การจัดการเรียนการสอน การวางแผนการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อการแก้ไขและพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ให้ได้ตรงตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาไทยศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่รับชมรายการศึกษาจากรูปแบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ช่อง UBC ช่อง 12 และ DLTV 8 (Distance Learning Television)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 เพศ แบ่งเป็น
 - 1.1.1 เพศชาย
 - 1.1.2 เพศหญิง
 - 1.2 สถานภาพ
 - 1.2.1 โสด

1.2.2 สมรส

1.3 อายุ แบ่งเป็น

1.3.1 ต่ำกว่า 29 ปี

1.3.2 29 – 40 ปี

1.3.3 41 ปีขึ้นไป

1.4 ลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

1.4.1 ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์

1.4.2 ชมรายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์

1.4.3 ชมรายการซ่อมเสริม

1.4.4 ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใน 5 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีผลต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์และแสดงความรู้สึกลักษณะ ชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย สามารถวัดออกมาเป็นคะแนนได้ ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ใน 5 ด้านคือ

1.1 ด้านหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาความรู้ที่ต้องการจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ความเหมาะสมของการจัดเนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

1.2 ด้านอาจารย์ หมายถึง ผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สอนและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ในหลักสูตรการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

1.3 ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง เทคนิควิธีการที่ผู้สอนใช้สอน ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การจัดกิจกรรมการสอนและประสบการณ์ต่างๆทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน การมอบหมายงาน การจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนความรู้ความเข้าใจในการเรียนเพื่อเสริมทักษะความรู้และประสบการณ์ให้นักศึกษา

1.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่างๆ เครื่องมือเทคโนโลยีที่จัดเข้ากับการเรียนการสอน รวมถึงสภาพแวดล้อมบริเวณอาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนหลักสูตรการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

1.5 ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบผลการเรียนกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้วิธีการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานที่กำหนด เพื่อแสดงว่านักศึกษามีความรู้น้อยเพียงใดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

2. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไทยศึกษาและกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547

3. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาในระบบเปิดรับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวน ดำเนินการสอนโดยใช้ระบบการสอนทางไกลในระดับปริญญาตรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อ “มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช” เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2521

4. การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หมายถึง การจัดการศึกษาโดยใช้รายการโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยการถ่ายทอดจากสถานีวิทยุการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนวังไกลกังวลไปยัง UBC ช่อง 12 จานรับสัญญาณดาวเทียม DTV 8 ช่อง 68 และศูนย์วิทยุพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นโทรทัศน์เพื่อการสอนและเพื่อการศึกษา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาชายและหญิงมีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน
3. นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่มีลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้ การศึกษาทางไกล การศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

การศึกษาทางไกล

ความหมายของการศึกษาทางไกล

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษาทางไกลไว้ แตกต่างกันดังนี้

ชัยกุล ถนอมสิงห์ (2538 : 7) กล่าวว่า เป็นการเรียนการสอนผู้เรียนและผู้สอนอยู่แยกกัน แต่มีกิจกรรมการเรียนร่วมกัน โดยอาศัยสื่อประสมและเทคโนโลยีในการส่งสื่อ มุ่งให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองและสถานที่ที่สะดวก

วิจิตร ภักดีรัตน์ (2530 : 46) กล่าวว่า การศึกษาทางไกลมาจากคำว่า Distance Education คือ การศึกษาที่มีระยะทางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยผู้เรียนและผู้สอนอยู่คนละที่ไม่ว่าใกล้หรือไกล

เชียรศรี วิวิธสิริ (2530 : 27) กล่าวว่า การศึกษาทางไกลหมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ และทำกิจกรรมโดยอาศัยสื่อทางไกลแบบต่างๆ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2538 : 152) กล่าวว่า การเรียนการสอนทางไกลเป็นการให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลึกเหมือนเป็นอิสระมากขึ้น เรียนได้ด้วยความสะดวกสบาย เรียนได้ด้วยความสะดวกสบาย ในช่วงที่ตนเองมีเวลาว่างและเป็นอิสระ มีเสรีภาพในการเรียน

พัชรา สังข์ศรี (2540 : 12) กล่าวว่า การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจได้ศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ต้องเข้ามานั่งฟังการบรรยายในชั้นเรียน เมื่อสมัครเรียนนักศึกษาจะเรียนด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อการสอนแบบประสม ทั้งนี้จะยึดหลักการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง

วิจิตร ศรีสอ้าน (2534 : 59) กล่าวว่า เป็นการเรียนการสอนที่ไม่มีในชั้นเรียน แต่อาศัยสื่อประสมได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาเป็นหลัก มุ่งให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองที่บ้านโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ

กิดานันท์ มลิทอง (2543 : 173) กล่าวว่า การศึกษาทางไกล หมายถึง ระบบการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกันแต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยสื่อการสอนในลักษณะของสื่อประสม โดยใช้สื่อต่างๆ ร่วมกัน อาทิ เช่น ตำราเรียน เทปเสียง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ หรือโดยการใช้อุปกรณ์โทรคมนาคมมาช่วยในการแพร่กระจายการศึกษาไปยังผู้ที่ต้องการเรียนรู้

จากความหมายของการศึกษาทางไกลอาจสรุปได้ว่า การศึกษาทางไกล หมายถึง การจัดการศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันโดยตรงแต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยสื่อประสมและเทคโนโลยีต่างๆ เช่น สื่อที่เป็นสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรืออื่นๆ ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง มีการพบปะกับกลุ่มเพื่อน และครูผู้สอนบ้าง ในบางครั้ง ซึ่งจะเป็นการพบปะเพื่อทบทวนซักถามประเด็นปัญหาที่เรียนด้วยตนเองแล้วไม่เข้าใจ

ความเป็นมาของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2393 ทั้งในทวีปยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ริเริ่มการศึกษาทางไกลได้ใช้เทคโนโลยีที่เยี่ยมยอดที่สุดในสมัยนั้น คือ ระบบไปรษณีย์ ไกรมส์ (Grimes) กล่าวถึงที่มาของการศึกษาทางไกลในยุคแรกว่า ในปี ค.ศ. 1840 ไอแซค พิตท์แมน (Isaac Pittman) เปิดสอนวิชาเลขทางไปรษณีย์ และในปี ค.ศ. 1892 มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน (University of Wisconsin) ได้ใช้ประโยชน์ของการศึกษาทางไกลโดยเปิดสอนวิชาต่างๆ ทางไปรษณีย์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าปี ค.ศ. 1892 เป็นปีแรกที่มีการศึกษาทางไกลเกิดขึ้น (ไพรัช รัชยพงษ์. 2540 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Grimes. 1993 : 6-8) เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ต้องการเรียน แต่ไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาปกติได้ ผู้เรียนซึ่งได้รับประโยชน์จากการเรียนทางไปรษณีย์เหล่านี้ ได้แก่ ผู้พิการ ผู้หญิงซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเรียนในสถาบันซึ่งรับแต่ผู้ชาย บุคคลซึ่งทำงานกลางวัน ซึ่งเป็นเวลาเรียนปกติในสถานศึกษา และบุคคลผู้อยู่ในที่ห่างไกลที่ไม่มีสถานศึกษาดังอยู่ การประดิษฐ์คิดค้นวิทยุขึ้นในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2463 - 2474 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล โดยผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่นี้ในโปรแกรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางเพิ่มขึ้นนับล้านๆ คน นับเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาค้นคว้านอกเหนือจากการเรียนในสถานศึกษาปกติ และในปี พ.ศ. 2499 (ค.ศ. 1956) มูลนิธิฟอร์ดได้ให้ทุนโครงการทดลองวิทยาลัยวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ ชิคาโกเพื่อจัดการศึกษาระดับอนุปริญาตรี (หลักสูตร 2 ปี) ทางวิทยุโทรทัศน์ นักศึกษาเรียนวิทยุโทรทัศน์ที่บ้าน และมีการมาพบครูบ้างที่ศูนย์เป็นครั้งคราววิทยาลัยแห่งนี้ประสบผลสำเร็จมาก และเป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยเปิดอื่นๆ ในเวลาต่อมา แนวคิดเรื่องการจัดสถาบันอุดมศึกษาแบบเปิดที่จัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลได้แพร่ภาพไปยังประเทศต่างๆ เช่น ใน พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) เยอรมันตะวันตกได้ตั้งวิทยาลัยวิทยุโทรทัศน์เพื่อช่วยคนงานให้มีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จนถึงระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย พัฒนาการของระบบโทรศัพทในช่วงประมาณ พ.ศ. 2443 นับเป็นการเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้สอนทางไกลในการติดต่อกับผู้เรียนได้ แต่ระบบโทรศัพทไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการศึกษาเท่าใดนัก จนกระทั่งเริ่มมีการใช้เทคโนโลยี การประชุมในการประชุมทางไกลขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2532-2542 ระบบการประชุมทางไกลช่วยให้ผู้สอนสามารถสอนได้ในเวลาจริง ถึงแม้ผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่ห่างไกลกันในส่วนใดของโลกก็ตาม ประเทศต่างๆ ได้นำวิธีการศึกษาทางไกลไปใช้ในการจัดการศึกษาในหลายระดับ ทั้งระดับ

มัธยมศึกษา เช่น โรงเรียนมัธยมทางไกลในสวีเดน แม็กซิโก โรงเรียนทางอากาศในเกาหลีใต้และออสเตรเลีย วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่องในอังกฤษ สำหรับอุดมศึกษานั้นในทุกภูมิภาคของโลก ทั้งยุโรป อเมริกา และเอเชีย มีสถาบันอุดมศึกษาต่อเนื่องมากมายที่ใช้วิธีสอนแบบทางไกล โดยตรงและเป็นแบบผสม (ทั้งทางไกลและในชั้นเรียน) สำหรับประเทศไทยยังมีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนที่สอนแบบชั้นเรียนอยู่ และได้นำวิธีการศึกษาทางไกลไปใช้ด้วย และในระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาบางแห่งได้นำวิธีการศึกษาทางไกลไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วย นอกจากนี้มีหน่วยงานของรัฐและเอกชนยังมีการจัดเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปทางสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางสิ่งพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ และดาวเทียม (อุบล เล่นวารี. 2546 : 2-4)

ปรัชญาการศึกษาทางไกล

เนื่องจากการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลจะอยู่ในวัยผู้ใหญ่เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การศึกษา จึงเกิดมุมมองที่แตกต่างกัน สามารถจำแนกออกเป็นปรัชญาของการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ปรัชญาเสรีนิยม (Liberal) ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressive) ปรัชญาพฤติกรรมนิยม (Behaviorist) ปรัชญามนุษยนิยม (Humanistic) ซึ่งกล่าวได้โดยย่อ ดังต่อไปนี้ (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2544 : 8-20).

1. ปรัชญาเสรีนิยม (Liberal) มีต้นกำเนิดจากแนวคิดของกรีกโบราณ คือ โซเครตีส พลาโต และอริสโตเติล จุดเน้นของการศึกษากลุ่มนี้อยู่ที่การเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ((Liberal learning) มีเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทางด้านปัญญา ความคิดอย่างไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลนำไปสู่การเปิดกว้างทางความคิดของผู้เรียน รวมทั้งลักษณะที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจุดเริ่มต้นของการศึกษาแนวปรัชญานี้เริ่มจากการที่ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้จึงเริ่มต้นอ่านตำราอ่านแล้วคิดไตร่ตรองแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วอภิปราย การเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ไม่มีการจบสิ้นเพราะเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressive) มีต้นกำเนิดมาจากแนวคิดของ ชาร์ล ดาร์วิน โดยมีพื้นฐานมาจากปรัชญาประสบการณ์นิยม (Pragmatism) จอนดุย (John Dewey) เป็นผู้นำปรัชญานี้มาใช้ในการศึกษา ซึ่งหลักการพื้นฐานของการศึกษาในแนวปรัชญานี้มีดังต่อไปนี้

2.1 มุมมองทางการศึกษาที่กว้างมากขึ้น โดยการศึกษาไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นแต่จะรวมถึงกิจกรรมที่ทำให้เกิดค่านิยม เจตคติ ความรู้ ทักษะ โดยสถาบันต่างๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว สถานที่ทำงาน โรงเรียน วัด และชุมชน เมื่อการศึกษามีได้อยู่เฉพาะในโรงเรียน ดังนั้นการศึกษาลงชีวิตต้องเป็นกิจกรรมต่อเนื่องตลอดชีวิต และอีกประการหนึ่งคือการยึดประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง

2.2 จุดเน้นใหม่ในการศึกษา เนื่องจากการขยายขอบข่ายของการศึกษาให้ครอบคลุม ประสบการณ์ของผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนโดยนำความสนใจ ความต้องการทำให้เกิด จุดเน้นใหม่ทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2.3 วิธีการใหม่ที่ใช้ในการศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่วิธีการสอนเชิงวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ หรือวิธีการแก้ไขปัญหา หรือวิธีโครงการ หรือวิธีกิจกรรม เป็นต้น

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่เปลี่ยนไป เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการ ในการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ผู้สอนควรมีบทบาทในการ จัดการกระตุ้น โดยจัดสภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบวนการ เรียนรู้ของตนเอง

3. ปรัชญาพฤติกรรมนิยม (Behaviorist) แนวคิดพฤติกรรมนิยมเป็นแนวคิดทางจิตวิทยา ที่มีผลต่อการศึกษา โดยให้ความสนใจพฤติกรรมที่แสดงออก และสังเกตได้จึงมีผู้เรียกแนวคิดนี้ว่า ประจักษ์นิยม ในการจัดการศึกษาตามแนวความคิดนี้บุคคลต้อง “เรียนรู้วิธีการเรียนรู้” (Learning how learn) ซึ่งเป็นทักษะของบุคคลที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปดังนั้น บทบาทของผู้สอนก็คือการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา รวมทั้งกำ จัดพฤติกรรมที่ไม่ปรารถนา นั่นคือผู้สอนเป็นผู้วางแผนที่จะเลือกเงื่อนไข ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึง ปรารถนา ส่วนบทบาทของผู้เรียนต้องเป็นผู้ลงมือกระทำปฏิบัติเพื่อให้พฤติกรรมได้รับการเสริมแรง และเกิดการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ตามโปรแกรม หรือวิธีการสอนแบบต่างๆ

4. ปรัชญามนุษยนิยม (Humanistic) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปรัชญาอัตถิภาวนิยม โดยแนวคิดนี้ยึดถือยกย่องศักดิ์ศรีและความมีเสรีภาพของปัจเจกบุคคล รวมทั้งการพัฒนาบุคคลทั้ง ตัวตนมีจุดเน้นว่ามนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกกระทำแต่เป็นอิสรภาพและเสรีภาพได้ข้อจำกัดของ พันธุกรรม ประสบการณ์เดิมและสภาพแวดล้อม เป้าหมายตามแนวคิดของปรัชญานี้ คือ การ พัฒนาแนวคิดของปัจเจกบุคคลที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคนให้ สูงสุดตามศักยภาพของตน

การจัดการศึกษาทางไกล

การจัดการศึกษาทางไกลสามารถจัดได้หลายรูปแบบ และแต่ละรูปแบบมีวิธีการต่างกัันดังนี้ (กิดานันท์ มลิทอง. 2543 : 177-182)

1. อักโพ (Accion Cultural Popular : ACPO) เป็นการจัดการศึกษาทางไกลในประเทศ โคลอมเบียในรูปแบบของการศึกษานอกระบบโดยการใช้สื่อวิทยุ สื่อบุคคล และการรวมกลุ่มกัน เรียน การจัดการศึกษานี้เริ่มในปี พ.ศ. 2490 โดยพระสอนศาสนาคริสต์ชื่อ โฮเซ โฮอาชิน ซัลคาโด (Jose Joachin Salgado) เป็นผู้เริ่มการใช้วิทยุที่ประดิษฐ์ขึ้นเองและเครื่องรับวิทยุอีก 3 เครื่อง ในการให้การศึกษาแก่ชาวชนบทซึ่งเป็นผู้อ่านเขียนไม่ได้ แต่มาได้รับการช่วยเหลือจาก รัฐบาลโคลอมเบีย เงินทุนจากบุคคลต่างๆ และจากองค์การยูเนสโก ตลอดจนความร่วมมือ อาสาสมัครในหมู่บ้าน ทำให้สามารถจัดตั้งอักโพ (ACPO) ซึ่งมีสถานีวิทยุเครือข่ายใหญ่ที่สุดใน

โคลอมเบีย มีกลุ่มผู้เรียนทางวิทยุมากกว่าสองหมื่นกลุ่ม หน้าที่ของอักโพ(ACPO) คือการเติมช่องว่างในระบบการศึกษาให้แก่ชาวชนบทและมุ่งพัฒนา เป็นที่ยอมรับกันว่าอักโพ(ACPO) ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งในการพัฒนาชนบทโดยการจัดการโปรแกรมการศึกษานอกระบบในรูปแบบของการศึกษาทางไกล สามารถสร้างสรรบุคคลให้มีความคิดริเริ่มเป็นของตนเองและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบทให้ดีขึ้น

2. มหาวิทยาลัยเปิด (Open University) มหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศอังกฤษ เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาที่สอนในระบบการศึกษาทางไกล และเป็นมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนผู้เรียนมากที่สุดกว่าสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันฝึกอบรมอื่นๆ ทั่วประเทศ มหาวิทยาลัยเปิดจะรับผู้เรียนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปทั้งที่อยู่ในประเทศอังกฤษหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในทวีปโดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา ในปัจจุบันการสอนส่วนมากของมหาวิทยาลัยเปิดจะสอนทางสถานีบีบีซี (British Broadcasting Corporation : BBC) บางวิชาจะสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต และบางวิชาจะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของการสอน โปรแกรมการเรียนจะมีทั้งด้านศิลปะ คณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สุขอนามัยและประชาสงเคราะห์ ธุรกิจ และมนุษยศาสตร์ โดยสอนในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ผู้เรียนมีอายุตั้งแต่ 25-45 ปี และสามในสี่ของผู้เรียนเหล่านี้จะเป็นผู้ทำงานแล้วแต่มาศึกษาต่อ

3. โรงเรียนทางอากาศ (School of the Air) เป็นบริการการศึกษาทางไกลของประเทศออสเตรเลียซึ่งตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2494 และมีศูนย์การศึกษาทางไกลอยู่ทั่วประเทศในขณะนี้ โรงเรียนจะใช้อากาศทางวิทยุพิเศษเพื่อช่วยลดช่องว่างด้านการศึกษาแก่เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลซึ่งอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย บริการนี้เน้นการสอนโดยการฟังบทเรียนและการติดต่อกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจะใช้เฉพาะทางเสียงเท่านั้น

4. โปรแกรมการศึกษาทางไกลในสหรัฐอเมริกา สถาบันต่างๆไม่ว่าจะเป็นระดับอุดมศึกษาด้านธุรกิจ และด้านการทหาร ล้วนแต่มีการใช้การศึกษาทางไกลแทบทั้งสิ้น การศึกษาทางไกลที่จัดโดยวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาจะมีการสอนทั้งด้านวิชาทั่วไปและวิชาชีพแก่ผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เครือข่ายการประชุมทางไกล มหาวิทยาลัยแห่งชาติ (National Technological Network : NTN) เป็นการรวมกันของวิทยาลัยมหาวิทยาลัยประมาณ 260 แห่งเพื่อสนองการสอนในแทบทุกสาขาวิชา สถาบันการศึกษาทางไกลหลายแห่งจะมีการสอนระดับปริญญาผ่านการประชุมด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น สถาบันเทคโนโลยีแห่งนิวยอร์ก (New York Institute of Technology) มีการสอนด้านวิทยาศาสตร์ในระดับปริญญาตรี หรือมหาวิทยาลัยแห่งฟีนิกซ์ (University of Phoenix) จะมีการสอนในระดับปริญญาทางด้านธุรกิจและการจัดการ

5. โครงการยูนิเน็ต (UniNet) เป็นโครงการในประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นโดยทบวงมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นโครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการพัฒนาในระดับอุดมศึกษา (UniNet) และเป็นการกระจายการศึกษาไปยังสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ การดำเนินงานโครงการยูนิเน็ตเพื่อขยายวิทยาเขตสารสนเทศเป็นการใช้รูปแบบการศึกษาทางไกลโดยใช้เครือข่ายสารสนเทศเพื่อช่วยแก้ปัญหาและข้อจำกัดของงบประมาณ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนใน

วิทยาเขตของตนเองได้รวมทั้งเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในส่วนภูมิภาคโดยสามารถเรียนในห้องถิ่นของตนเองไม่ต้องเข้ามาศึกษาในเมือง ระบบการสอนทางไกลในโครงการยูนิเน็ตเป็นการใช้การประชุมผ่านคอมพิวเตอร์โดยใช้เครือข่ายเส้นใยแก้วนำแสง การสอนในลักษณะนี้จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถโต้ตอบกันได้ทันทีทั้งยังมีการเสนอเนื้อหาบทเรียนในรูปแบบสื่อประสมของตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง

6. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.) จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 โดยหลักการของมหาวิทยาลัยเปิด เพื่อจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชนเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยไม่มุ่งปริญญาหรือประกาศนียบัตร เป็นการให้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไปและเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดหลักสูตรของ มสธ. ใช้หลักสูตรบูรณาการเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกันในรูปของชุดการสอนเรียกว่า “ชุดวิชา” ในแต่ละชุดวิชาจะมีความสมบูรณ์ในตัวเองและแบ่งออกเป็น 15 หน่วย สื่อการเรียนเน้นการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักโดยส่งทางไปรษณีย์และการใช้สื่ออื่นเสริมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน สื่อที่ใช้ประกอบเอกสารการสอน แบบฝึกหัด และกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยังได้พัฒนาคุณภาพด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการสอนทางไกลในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

6.1 การประชุมทางไกลระหว่างประเทศด้วยเสียงพูดผ่านข่ายงานคอมพิวเตอร์ความเร็วสูงเพื่อให้ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ทั่วโลกสามารถพูดคุยกับผู้ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชโดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์เหมือนกับการใช้โทรศัพท์ระหว่างประเทศ

6.2 การเผยแพร่สารสนเทศของมหาวิทยาลัยบนข่ายงานอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ไว้ดไว้บเพื่อเผยแพร่ข่าวสารของมหาวิทยาลัย

6.3 การใช้ดาวเทียมในระบบการศึกษาทางไกล โดยการส่งสัญญาณออกอากาศจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชด้วยระบบไมโครเวฟไปยังสถานีดาวเทียมไทยคม แล้วส่งสัญญาณโทรทัศน์ขึ้นสู่ดาวเทียมไทยคมออกอากาศไปยังผู้เรียนส่วนภูมิภาคทั่วประเทศด้วยระบบรับตรงจากดาวเทียม Direct To Home

6.4 บริการห้องสมุดอัตโนมัติ โดยการนำเทคโนโลยีสื่อสารมาใช้ในงานบริการต่างๆ ของห้องสมุดอย่างครบวงจร มีการนำหลักฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบต่างๆ มาใช้เพื่อความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล

6.5 การลงทะเบียนเรียนทางโทรศัพท์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาทั่วประเทศ

ดังนั้น การจัดการศึกษาทางไกลจึงเป็นการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการผสมผสานระหว่างสังคมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าเรียนชั้นเรียนที่มีการสอนปกติโดยอาศัยสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน

รูปแบบของการศึกษาทางไกล

รูปแบบการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษาทางไกลสามารถใช้ได้ 3 รูปแบบ คือ (กิดานันท์ มลิทอง. 2543 : 189-191)

1. การประชุมทางไกลด้วยเสียง (Audio teleconference) เป็นการประชุมหรือการเรียนการสอนที่พูดคุยติดต่อกันด้วยเสียงโดยไม่เห็นหน้ากันโดยใช้ระบบสายโทรศัพท์หรือการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม ในการจัดประชุมหรือการเรียนการสอน จะต้องมีการกำหนดการเตรียมผู้ประชุมหรือผู้เรียนให้พร้อมในการประชุมจะต้องมีประธานเป็นผู้ดำเนินการประชุม และกำหนดให้ใครพูดก่อนหรือหลัง เมื่อคนใดคนหนึ่งพูด คนอื่นๆในที่ต่างๆจะได้ยินพร้อมกันและมีการอภิปรายโต้ตอบกันได้ ในการประชุมหรือเรียนนั้น ควรมีการเตรียมเอกสารหรือสื่อเพื่อประกอบการอธิบายส่งไปล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนใช้ดูประกอบเสียง

2. การประชุมทางไกลด้วยเสียง/กราฟิก (Audio graphics teleconference) เป็นการนำคอมพิวเตอร์มาใช้แทนโทรศัพท์ขยายเสียงในสถานที่รับฟัง เป็นการผสมผสานกันระหว่าง เครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เพื่อช่วยในการสื่อสารข้อมูลที่เป็นตัวอักษรและภาพกราฟิกร่วมกับเสียงในการสอน ข้อมูลที่ได้รับจะปรากฏบนจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์แทนเสียง และสามารถติดต่อกันได้โดยใช้โทรศัพท์เพื่อการสนทนา จึงทำให้เรียกการประชุมนี้อีกชื่อหนึ่งว่า computer – based teleconference ในบางกรณีอาจใช้อุปกรณ์เพื่อเสนอภาพกราฟิกบนจอ โทรศัพท์ที่ส่งมาจากกล้องวิดีโอทัศน์ก็ได้เช่นกัน

3. การประชุมทางไกลด้วยวิดีโอทัศน์ (Video teleconference) เป็นระบบการประชุมหรือการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยกล้องวิดีโอทัศน์ จอโทรทัศน์ และสายโทรศัพท์ในการรับส่งภาพหรือเสียงหรือต้องใช้การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมแทนสายโทรศัพท์ ถ้าเป็นการเรียนการสอนในระยะทางไกลมากค่าใช้จ่ายอาจจะมากกว่า 2 รูปแบบที่กล่าวมา แต่มีประโยชน์ในการประชุมหรือการเรียนการสอนในลักษณะที่ย่างยากซับซ้อน เหมาะแก่การสาธิตหรือแสดงเทคนิคใหม่ๆ ให้ชม เพราะสามารถเห็นภาพได้โดยอาจเสนอสิ่งที่บันทึกไว้แล้วหรือแสดงในขณะนั้นก็ได้ ซึ่งรูปแบบการนำเสนอมีทั้งแบบภาพสองทางและเสียงสองทาง (one-way video and two-way audio) โดยรูปแบบหลังนี้จะประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าแบบแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอน เพราะการเห็นภาพผู้สอนกับสื่อที่นำเสนอจำเป็นมากสำหรับผู้เรียน ในขณะที่ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเห็นภาพของผู้เรียนก็ได้ แต่สามารถทราบการตอบสนองของผู้เรียนได้จากการตอบคำถามหรือการถามปัญหากรณีข้อสงสัยในเนื้อหาที่สอน

รูปแบบการศึกษาทางไกลตามลักษณะของการถ่ายทอด มี 3 ลักษณะ คือ (ไพรัช รัชชพงษ์. 2540 : 12)

1. การส่งสัญญาณภาพเคลื่อนไหว (asymmetric two-way) การเรียนการสอนลักษณะนี้อยู่ในรูปแบบของการส่งสัญญาณภาพเคลื่อนไหว และเสียงของผู้สอนจากสถานที่สอนผ่านสื่อโทรคมนาคม เช่น ดาวเทียม เส้นใยนำแสง ไปให้ผู้เรียนในห้องเรียนทางไกลได้รับชมรับฟัง

ขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถตอบกลับมายังผู้สอนได้ แต่ผู้สอนจะมองเห็นเพียงภาพนิ่งและสามารถรับฟังเสียงได้หรืออาจจะรับฟังเสียงได้เพียงอย่างเดียว เนื่องจากการสอนจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนจะทำในลักษณะจากจุดหนึ่งไปสู่หลายจุด (one point to multipoint) พร้อมกัน ขณะที่การตอบกลับจากผู้เรียนเป็นลักษณะจาก จุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่ง (one point to one point) เป็นการตอบกลับโดยผ่านระบบโทรศัพท์ธรรมดาผ่านเครือข่ายโทรศัพท์ปกติ จึงทำได้เพียงการส่งภาพนิ่งและเสียงเท่านั้น

2. การส่งภาพเคลื่อนไหวแบบ 2 ทิศทาง (symmetric two-way) การเรียนการสอนลักษณะนี้ เป็นการส่งสัญญาณภาพเคลื่อนไหว และเสียงของผู้สอนจากสถานที่สอนผ่านสื่อโทรคมนาคม เช่น ดาวเทียม เส้นใยแก้วนำแสงไปให้ผู้เรียนในห้องเรียนได้รับชมรับฟัง ขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถตอบกลับมายังผู้สอนได้ โดยผู้สอนสามารถมองเห็นภาพเคลื่อนไหวและเสียงของผู้เรียนได้เช่นเดียวกัน การเรียนการสอนลักษณะนี้มักจะนำระบบการประชุมทางไกล (video conference) มาใช้

3. การเรียนการสอนผ่านคอมพิวเตอร์ เป็นการเรียนการสอนที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์กับซีดีรอม (CD-ROM : Compact Disc – Read Only Memory) และเครื่องคอมพิวเตอร์กับระบบอินเทอร์เน็ตโดยทั้งสองระบบนี้ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการเรียนผ่านสื่อทางไกล

รูปแบบการศึกษาทางไกลตามลักษณะการจัดการของสถาบัน จำแนกเป็น 7 รูปแบบ คือ (สุมาลี สังข์ศรี. 2545 : 21-22)

1. การศึกษาภายนอก (external studies) เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาของสถาบันการศึกษาอื่นนำการศึกษาและสอบข้อสอบของมหาวิทยาลัยที่เป็นเจ้าของหลักสูตรได้ เมื่อสอบได้ครบตามหลักสูตรจะได้ประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตรของสถาบันเจ้าของหลักสูตร

2. การศึกษาแบบขยายสาขา (extension studies) เป็นการขยายโอกาสให้นักศึกษาที่อยู่ห่างไกลสถาบันแม่ได้ศึกษาจากสื่อต่างๆ มีการจัดตั้งสาขาขึ้นตามส่วนต่างๆ ของประเทศให้นักศึกษาติดต่อได้

3. การศึกษาแบบในและนอกวิทยาเขต (extra-mural studies หรือ on-off campus) เป็นระบบที่มีทั้งนักศึกษาแบบชั้นเรียน (on – campus) และนักศึกษาที่เรียนด้วยตนเอง (off – campus)

4. การศึกษาทางไปรษณีย์ (correspondence studies) ผู้เรียนจะเรียนที่บ้านโดยสถาบันส่งเอกสารไปให้ทางไปรษณีย์ และอาจมีสื่อเสริมอื่นๆ ด้วย ต่อมาได้ใช้คำว่าการศึกษาทางไกลแทน

5. การศึกษาแบบตลาดวิชา (open admission program) มีนักศึกษา 3 กลุ่ม คือ ผู้ที่มาเข้าชั้นเรียนได้ ผู้ที่ศึกษาด้วยตนเอง และผู้ที่มาเข้าชั้นเรียนบ้างไม่เข้าชั้นเรียนบ้าง

6. การศึกษาแบบมหาวิทยาลัยเปิด (open university system) ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากชุดการสอน โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน แต่อาจมีการพบผู้สอนในลักษณะของการสอนเสริมและการอบรมบ้าง

7. การเรียนระบบเปิด (open learning system) เป็นลักษณะของการจัดตั้งสถาบันขึ้นอาจเรียกว่า สถาบันการเรียนรู้ระบบเปิด สถาบันจะเป็นตัวแทนจัดหาโปรแกรมการเรียนจากสถาบันต่างๆมาให้โดยสถาบันอาจไม่ต้องมีหลักสูตรของตนเอง ผู้สนใจสมัครเข้าเรียนได้โดยเรียนจากสื่อตามที่กำหนดเมื่อเรียนจนจบจะได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาจากสถาบันต่างๆ ที่เป็นเจ้าของหลักสูตร

รูปแบบการศึกษาทางไกลตามหลักการสื่อสารและกระบวนการถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์ แบ่งเป็น 3 รูปแบบ (ชัยณรงค์ ป็องบ้านเรือ. 2544 : 14)

1. ระบบการสอนทางไกลทางเดียว (one – way distance instructional system) เป็นรูปแบบของการใช้สื่อโทรทัศน์ส่งแพร่ภาพและเสียงไปยังกลุ่มเป้าหมายที่จำกัด หรือไม่จำกัดก็ตาม ไม่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในขณะนั้น ส่วนมากใช้วิธีการสอนด้วยการบันทึกเทปวีดิทัศน์ และนำไปออกอากาศตามวันเวลาที่กำหนด

2. ระบบการสอนทางไกลภาพทางเดียว เสียงสองทาง (one – way video, two – way audio distance instructional system) มีความแตกต่างจากรูปแบบแรกเล็กน้อย โดยจัดการเรียนการสอนตามวันเวลาที่กำหนด ผู้สอนอยู่ที่ห้องเรียนต้นทาง ผู้เรียนอาจซักถามผู้สอนได้โดยใช้สื่อเสริม คือ โทรศัพท์

3. ระบบการสอนทางไกลสองทาง (two – way distance instructional system) เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุด การเรียนการสอนแบบนี้ผู้เรียนและผู้สอนเห็นตัวกันและพูดจาโต้ตอบกันได้ เป็นการเรียนการสอนระบบเปิดเต็มรูป เป็นการเรียนทั้งในระบบและนอกระบบควบคู่กันไปเป็นการจัดการสอนที่พยายามให้ถึงตัวผู้เรียนมากที่สุด เป็นระบบการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาวางศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่เข้าชั้นเรียนตามปกติ ไม่จำเป็นต้องมีที่เรียนประจำ ถึงแม้ผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่ไกลกันก็ตามแต่ก็สามารถกระทำการกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อการสอนหลายประเภท เช่น ตำราเรียน สิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และอุปกรณ์โทรคมนาคมต่างๆ เป็นการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดและมีการพบกลุ่ม หรือ การสอนเสริมเป็นครั้งคราว เพื่อทบทวนบทเรียนและซักถามบทเรียนที่สงสัยจากผู้ทบทวนหรือครูประจำกลุ่ม

รูปแบบการศึกษาทางไกลที่ยืดผู้เรียนเป็นหลัก แบ่งได้ 3 กลุ่ม (สุมาลี สังข์ศรี. 2545 : 55)

1. การศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (single model) เป็นการจัดการศึกษาทางไกลที่ไม่มีชั้นเรียน กลุ่มผู้เรียน คือ ผู้ที่ศึกษาด้วยตนเองจากสื่อที่บ้านหรือสถานที่อื่นๆ ที่สะดวกโดยไม่จำเป็นต้องมาเข้าชั้นเรียน

2. การศึกษาทางไกลแบบทวิ (dual model) เป็นการจัดการศึกษาทางไกลที่มีนักศึกษา 2 ประเภท คือ นักศึกษาที่เรียนแบบชั้นเรียนและนักศึกษาที่เรียนด้วยตนเองด้วยวิธีทางไกล (ไม่ต้องเข้าชั้นเรียน)

3. การศึกษาทางไกลแบบตรี (triple model) มีนักศึกษา 3 ประเภท คือ แบบชั้นเรียนแบบเรียนด้วยตนเองที่บ้าน และผู้ที่มาเข้าชั้นเรียนบ้าง เรียนเองบ้างตามความสนใจ

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบของการศึกษาทางไกลเป็นรูปแบบของการบูรณาการเนื้อหาของรายวิชาให้อยู่ในรูปของสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียงและการสอนเสริม โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อดังกล่าว

ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลมีลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากการศึกษาระบบปกติ ดังนี้ (ประยูร ศรีประสาธน์, 2544 : 4-10)

1. ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างกัน เป็นการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนมิได้มีการพบปะกันแบบเผชิญหน้าในระหว่างที่ผู้สอนทำการสอน ผู้สอนกับผู้เรียนจะอยู่ต่างสถานที่กัน เป็นการศึกษาที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อต่างๆ มากกว่าการถ่ายทอดโดยตรงกับตัวผู้เรียน
2. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เป็นการเรียนอย่างอิสระด้วยตนเองโดยไม่อยู่ภายใต้การกำกับและการชี้นำจากบุคคลใด ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกรายวิชาเรียนเอง สถานที่เรียน วิธีการเรียนรวมทั้งสื่อการเรียนที่สะดวกและเหมาะสมกับตนมากที่สุด
3. ใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริการการศึกษา เนื่องจากการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ไม่ได้มีการสอนโดยการบรรยายแบบเผชิญหน้าขณะทำการสอนและเป็นการถ่ายทอดการสอนโดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ฉะนั้นการใช้สื่อและเทคโนโลยีจึงมีความหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน
4. การศึกษาทางไกลยึดหลักการสำคัญที่ว่าสื่อและเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นสื่อประสมที่มุ่งสู่ที่หมายเดียวกันแต่วิธีการนำเสนอแตกต่างกันและไม่ซ้ำซ้อน
5. มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากในระบบการศึกษาทางไกล ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างไกลกัน และอยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศ การดำเนินงานและการจัดบริการต่างๆ จึงต้องจัดอย่างมีระบบ มีรูปแบบที่แน่นอน มีการวางแผน และการกำหนดช่วงเวลาของการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนไว้อย่างชัดเจน
6. เน้นการผลิตและจัดส่งสื่อการสอนมากกว่าทำการสอนโดยตรง จากหน้าที่หลักของการศึกษาทางไกล คือ การผลิตสื่อการสอนประเภทต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนโดยตรงแก่ผู้เรียนจะพยายามจัดให้ใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด เพื่อเป็นการประหยัดและสะดวกแก่ผู้เรียน การเรียนส่วนใหญ่ของผู้เรียนจะเรียนจากสื่อต่างๆ ที่สถาบันการศึกษาจัดส่งให้ผู้เรียน สถาบันการศึกษาจะเน้นการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิต พัฒนา และบริการสื่อการศึกษาให้แก่ผู้เรียน
7. ใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง เนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างกัน และผู้เรียนกระจัดกระจายกันตามภูมิภาคต่างๆ การติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน สถาบันการศึกษาจึงต้องกระทำผ่านสื่อต่างๆ เช่น จดหมาย โทรศัพท โทรสาร อินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์ เป็นหลักมากกว่าการติดต่อด้วยตนเองที่สถาบันการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกลนั้นผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างไกลกัน ไม่มีระบบชั้นเรียนเหมือนมหาวิทยาลัยทั่วไป การจัดการศึกษาโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ เพื่อถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนและการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

ลักษณะผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล ในการศึกษาของเคย์ และ รัมเบิล (วิจิตรศรีธำณ. 2529 : 10-11 ; อ้างอิงจาก Kaye and Rumble. 1981 : 35-38) ลักษณะของผู้เรียนในมหาวิทยาลัยที่จัดสอนในระบบทางไกล พบลักษณะสำคัญของนักศึกษา คือ เป็นผู้ที่มิได้อยู่ระหว่าง 10-40 ปี ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนในลักษณะบางช่วงเวลา (a part-time basis) ใช้เวลาเรียนที่บ้านเป็นส่วนใหญ่ และเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง

นฤมล ดันธสุเรษฐ์ และคณะ (2535 : 14,26) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวโน้มของการศึกษาทางไกลของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2545 พบว่า

1. ปัญหาและเป้าหมายของการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งจะช่วยให้บุคคลมีความรู้และประสบการณ์ที่ทันต่อเหตุการณ์ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน และสามารถจัดเพื่อสนองความต้องการเฉพาะของบุคคลมากขึ้น

2. บทบาทของการศึกษาทางไกล มีบทบาทในการสร้างโอกาสให้บุคคลได้พัฒนาความรู้และประสบการณ์กว้างขวางขึ้น ช่วยส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบ

3. กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาทางไกลเป็นกลุ่มที่จบชั้นมัธยมศึกษา แต่ไม่ได้เรียนต่อ และกลุ่มประชากรที่อยู่ในชนบทห่างไกล

4. การบริหารการศึกษาทางไกลเป็นแบบระบบเครือข่ายในระดับประเทศ ภาค จังหวัด และท้องถิ่น ในลักษณะที่เป็นการกระจายไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น

5. การพัฒนาหลักสูตรจะสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะต่างๆ มากขึ้นและศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่นจะมีความสำคัญต่อการศึกษาทางไกล

6. เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นแบบการติดต่อสื่อสาร 2 ทางมากขึ้น เนื้อหากิจกรรมมุ่งให้ความรู้ และประสบการณ์กับประชาชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

7. การประสานงานการศึกษาทางไกลจะมีหน่วยงานการศึกษาทางไกลที่รับผิดชอบ ด้านการประสานงานโดยตรง หรือมีการตั้งคณะกรรมการระดับชาติ ซึ่งประกอบด้วยภาครัฐ และเอกชน

8. การฝึกอบรมเตรียมบุคลากรการศึกษาทางไกลจะเป็นลักษณะที่ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัด

9. การวิจัยการศึกษาทางไกลเน้นด้านการจัดสื่อการสอนและรูปแบบกิจกรรมผู้เรียนกับการเรียนในระบบการศึกษาทางไกล

ประโยชน์ของการศึกษาทางไกล

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าการศึกษาทางไกลมีคุณประโยชน์หรือมีจุดเด่นในการที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาหลายประการ ได้แก่ (สุมาลี สังข์ศรี. 2545 : 89)

1. การขยายโอกาสทางการศึกษา การศึกษาทางไกลช่วยให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากสถาบันการศึกษาทางไกลจากตัวเมือง ผู้ที่อยู่ในชนบทได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา

2. การสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การศึกษาทางไกลช่วยให้บุคคลได้รับโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นบุคคลวัยใด อาชีพใด เพศใด อยู่ใกล้หรือไกลเพียงใด มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคกัน

3. การให้อิสระแก่ผู้เรียน การศึกษาทางไกลให้ผู้เรียนเรียนได้อย่างอิสระไม่มีการบังคับหรือควบคุมว่าต้องศึกษาในช่วงใด ผู้เรียนสามารถจัดเวลาของตนเองว่าจะศึกษาช่วงใด ไม่ต้องรอผู้อื่น พร้อมเมื่อไรก็สามารถศึกษาได้ ผู้เรียนจะกำหนดเวลาเรียน กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง ควบคุมตนเอง และไม่ต้องไปศึกษายังสถานศึกษา สามารถศึกษาที่บ้านของตนเอง

4. การศึกษาทางไกลเอื้อต่อผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้ว เพราะการเรียนโดยวิธีของการศึกษาทางไกล ผู้เรียนสามารถจะเรียนได้ที่บ้านหรือที่ทำงานโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน แต่เรียนจากสื่อด้วยตนเอง จะเรียนเวลาใดก็ได้ที่สะดวก

5. สามารถจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน การจัดการศึกษาโดยวิธีการศึกษาทางไกล สามารถรับผู้เรียนได้ไม่จำกัดจำนวน ผู้ใดสนใจและมีคุณสมบัติตามที่กำหนดก็สามารถรับได้ทั้งหมด

6. การประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้เรียน การศึกษาโดยวิธีการศึกษาทางไกลช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะผู้เรียนไม่ต้องเดินทางมาเรียนยังสถาบันการศึกษา สามารถเรียนอยู่ที่บ้านหรือในสถานที่ที่สะดวก ทำให้ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การแต่งกาย ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการมาเข้าเรียน

7. มีการวางแผน การเตรียมการอย่างเป็นระบบ การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลจะมีการวางแผนอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การผลิตสื่อ การส่งสื่อไปยังผู้เรียน และการติดตามประเมินผล การผลิตสื่อการสอน ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

8. ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลนั้น ช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาหาความรู้ในเวลาใดก็ได้ที่มีเวลาหรือมีความพร้อมไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็สามารถศึกษาได้เพราะศึกษาจากสื่อประเภทต่างๆ ผู้สนใจสามารถศึกษาได้ตลอดชีวิต

นพมาศ วีระเวทิน (2538 : 3) กล่าวถึงข้อดีของการศึกษาทางไกล ดังนี้

1. สามารถที่จะขยายงานการเรียนการสอนไปได้กว้าง
2. ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาน้อย

3. ทำให้ผู้ที่อยู่ห่างไกล เช่น ชนบทมีโอกาสสัมผัสผู้เชี่ยวชาญในการสอน และระบบการสอนที่ควบคุมคุณภาพจากศูนย์กลาง

การศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประวัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แนวคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเปิด เป็นความพยายามที่รัฐบาลจะขยายโอกาสเพื่อการศึกษา ระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนให้มากที่สุด แนวคิดนี้ได้เคยนำมาใช้แล้วในประเทศไทย โดย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2476 ได้จัดการศึกษาระบบ "ตลาดวิชา" รับนักศึกษาโดยไม่มีการสอบคัดเลือก ไม่บังคับให้เข้าฟังบรรยาย แต่ยังคงใช้วิธีการจัดการศึกษาใน ลักษณะเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่วไป คือใช้ชั้นเรียนเป็นหลัก นักศึกษาอาจศึกษาได้ด้วยตนเอง หรือ อาจเข้าฟังบรรยาย หรือไปพบอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยได้ ต่อมามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เปลี่ยน มาเป็นระบบจำกัดการรับนักศึกษาเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2514 ได้มีการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา ขึ้นอีกแห่งหนึ่ง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเปิดหลักสูตรการศึกษา มากกว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระยะที่เปิดสอนในระบบตลาดวิชา และสามารถรับนักศึกษาได้ เป็นจำนวนมาก แต่ยังคงจัดการศึกษาโดยอาศัยชั้นเรียนเป็นหลัก เช่นเดียวกันทำให้มหาวิทยาลัย รามคำแหงประสบปัญหาต่าง ๆ เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาคารสถานที่เรียน ไม่ สามารถขยายให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี หากมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะ ขยายการจัดการศึกษาที่ดำเนินการอยู่นี้ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนแล้ว รัฐบาลและ มหาวิทยาลัยจะต้องรับภาระหนักในด้านการลงทุนซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปีไม่มีวันสิ้นสุด เพื่อเป็นการขยาย และกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้ทรัพยากร ที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด รัฐบาลจึงดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นอีกแห่งหนึ่ง มีลักษณะ เป็นมหาวิทยาลัยในระบบเปิด ดำเนินการสอนโดยใช้ระบบการสอนทางไกล ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อ "มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช" ตามพระนามเดิมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 7 เมื่อครั้งทรง ดำรงพระอิสริยยศ เป็น "กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา" และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ พระราชลัญจกรในรัชกาลที่ 7 ซึ่งเป็นรูปพระแสงศรสามองค์ นำมาประกอบกับเจดีย์ทรงพุ่ม ข้าวบิณฑ์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกรุงสุโขทัย เป็นตราประจำมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2521 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยจึงกำหนดวันที่ 5 กันยายน ของทุกปีเป็นวันสถาปนา มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีอำนาจให้ ปริญญาและประกาศนียบัตรที่มีศักดิ์และสิทธิเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยของรัฐอื่น ๆ ทุกประการ ใน วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2521 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยชุดแรก รวมทั้งได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน ให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนแรก หลังจากได้ใช้เวลาเตรียมการด้านต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมที่จะเปิดสอนเป็นเวลาประมาณ 2 ปี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจึงได้เปิดรับนักศึกษารุ่นแรก เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2523 สาขาวิชาที่เปิดสอน 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ และสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ต่อมาในปี พ.ศ.2525 มหาวิทยาลัยได้ขยายการรับนักศึกษาเพิ่มขึ้นในสาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ และสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ปีการศึกษา 2526 มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ ปีการศึกษา 2527 เปิดสอนสาขาวิชานิติศาสตร์ ในปีการศึกษา 2538 มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และในปี พ.ศ.2544 ได้เปิดสอนสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ เพิ่มขึ้นอีกสาขาวิชาหนึ่ง ซึ่งรวมเป็น 12 สาขาวิชา (<http://www.stou.ac.th/Thai/Visit/index.asp>)

ปณิธานและวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยในระบบเปิด ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตมุ่งพัฒนาคุณภาพของประชาชนทั่วไป เพิ่มพูนวิทยฐานะแก่ผู้ประกอบอาชีพและขยายโอกาสทางการศึกษาต่อสำหรับผู้สำเร็จมัธยมศึกษา เพื่อสนองความต้องการของบุคคลและสังคม ด้วยการจัดระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งใช้สื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิธีการอื่นที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ ด้วยปณิธานดังกล่าว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. ให้การศึกษาและส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเพิ่มพูนวิทยฐานะตามความต้องการของบุคคลและสังคม
2. ทำการวิจัย ค้นคว้า เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ
3. ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปของการเผยแพร่ความรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพของประชาชนโดยทั่วไป
4. ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและเสริมสร้างทัศนคติที่ดีงาม เพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติไทย

ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นระบบที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก มีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ (นิคม ทาแดง. 2546 : 129-131)

1. เป็นการศึกษารายบุคคล
2. ถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ทั้งมวลทางสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก
3. เสริมเติมเต็มในส่วนที่เป็นจุดอ่อนของสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยสื่ออื่น ตามความจำเป็นและเหมาะสม

เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการฝึกทักษะ

1. เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะด้วยตนเองได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติงานจริงกับอุปกรณ์และเครื่องมือระดับอาชีพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ พัฒนาความเชื่อมั่น ความ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
5. เพื่อวัดและประเมินทักษะของผู้เรียน

วิธีการฝึกทักษะของหลักสูตรและชุดวิชา

1. การสอนเสริม ในระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การ สอนเสริมเป็นสื่อเสริมอย่างหนึ่งที่มุ่งการเสริมเติมความสัมพันธ ซึ่งเป็จุดอ่อนของการศึกษา ทางไกล การสอนเสริมมีวัตถุประสงค์หลัก คือ (1) เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาได้มีโอกาส พบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (2) เพื่อไขข้อข้องใจและเสนอแนวทางแก้ไขการแก้ปัญหา ทางการเรียนของนักศึกษา (3) เพื่อสรุปแก่นสาระของชุดวิชา วัตถุประสงค์ เช่น การสาธิตวิธีฝึก ทักษะ แสดงผลงานที่ถูกต้องหรือช่วยแก้ปัญหาในทางปฏิบัติแก่นักศึกษา

2. รายการวิทยุ/โทรทัศน์ เป็นสื่อเสริมอย่างหนึ่งที่จะนำเสนอต่อนักศึกษาในรูป วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วัสดุบันทึกเสียงและวัสดุบันทึกภาพ เนื่องจากลักษณะของสื่อนี้ สามารถนำเสนอรายละเอียดต่างๆ สถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง ขั้นตอนการทำงาน และ ตัวอย่างผลงานต่างๆ ได้ดี สื่อนี้จึงมีประโยชน์อย่างมากต่อชุดวิชา

3. การฝึกทักษะในศูนย์เฉพาะกิจ ใช้ในการฝึกทักษะวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องใช้เวลา สถานที่ และเครื่องมือเฉพาะ ซึ่งอาจต้องไปปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ในศูนย์ที่จัดไว้เฉพาะ วิชาชีพในห้องปฏิบัติการจำลอง (Simulation Lab) หรือการฝึกโดยเครื่องฝึกปฏิบัติการเสมือนจริง (Virtual Lab)

4. การอบรมเสริมทักษะ สำหรับวิชาชีพที่จำเป็นจะต้องปฏิบัติการเป็นทีมและ/หรือ ปฏิบัติการด้วยเครื่องมือระดับวิชาชีพที่เกินขีดความสามารถของนักศึกษาจะจัดหามาฝึกฝนได้ด้วย ตนเอง

การจัดการศึกษา

ระบบการเรียนการสอนทางไกลได้จัดหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นักศึกษา โดยกำหนดหลักสูตรเป็นชุดวิชาที่บูรณาการเนื้อหาสาระและประสบการณ์ต่างๆ ของ วิชาที่มีความสัมพันธ์กันเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบ ในรูปของชุดการสอนที่เรียกว่าชุดวิชา แต่ละ ชุดวิชามีค่าไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต แบ่งหน่วยการสอนออกเป็น 15 หน่วย แต่ละหน่วยใช้เวลา ศึกษาประมาณ 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

การจัดการศึกษาเป็นระบบทวิภาค ปีการศึกษาหนึ่งมี 2 ภาคการศึกษาปกติ แต่ละภาค การศึกษาใช้เวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนอย่างน้อยภาค

การศึกษาระดับ 1 ชุติวิชา แต่ไม่เกิน 3 ชุติวิชา จนกว่าจะครบจำนวนชุติวิชาตามหลักสูตรในสาขาวิชาที่ศึกษาทั้งนี้เวลาที่ใช้ในการศึกษาต้องไม่เกิน 3 เท่าของระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หลักสูตรของมหาวิทยาลัยได้จัดไว้มี 3 ลักษณะ คือ หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี หลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง 2-3 ปี และหลักสูตรประกาศนียบัตร 1 ปีละ 2 ปี นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยกำหนดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) รับรองคุณวุฒิเช่นเดียวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยใช้ระบบการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษาสามารถใช้เวลาวางศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน แต่ใช้วิธีการศึกษาโดยผ่านสื่อต่างๆ เรียกกระบวนการสอนนี้ว่า "ระบบการสอนทางไกล" หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยจัดสอนมี 4 ลักษณะคือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545 : 39-44)

1. หลักสูตรประกาศนียบัตร 1 ปี และ 2 ปี
2. หลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง 2 ปี และ 3 ปี
3. หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี
4. หลักสูตรปริญญาโท

ระดับประกาศนียบัตรและปริญญาตรีจะศึกษาจากสื่อการสอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาจากวัสดุการศึกษาที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ ประกอบด้วยเอกสารการสอน แบบฝึกปฏิบัติ เทปเสียงประจำชุติวิชา และวัสดุการศึกษาอื่นๆ
2. ศึกษาจากสื่อทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ประกอบชุติวิชา
3. เข้ารับการสอนเสริม ณ ศูนย์บริการการศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ
4. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง จากวัสดุการศึกษาอื่นๆ ณ หน่วยห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดทุกจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

5. ทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ ศึกษาค้นคว้าและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายในบางชุติวิชาภายในระยะเวลาและสถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยใช้ระบบการสอนที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด พัฒนาความคิดที่กว้างไกล และรู้จักการนำความรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในเชิงวิชาการและวิชาชีพของตน นักศึกษาจะศึกษาจากสื่อการสอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาจากสื่อหลัก เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมเนื้อหาสาระ มโนคติ กิจกรรม และวิธีปฏิบัติการทั้งหมดของชุติวิชา ประกอบด้วย

1.1 แนวการศึกษา เป็นเอกสารคู่มือการเรียนการสอนของชุติวิชา ประกอบด้วย ส่วนแนะนำขอบข่ายวัตถุประสงค์ และวิธีการศึกษา หรือส่วนที่เป็นสาระปฐมนิเทศชุติวิชา

1.2 ประมวลสาระชุติวิชา เป็นเนื้อหาสาระของชุติวิชา จัดในรูปของเอกสารการสอน 2-4 เล่ม ตามความเหมาะสม

2. ศึกษาจากสื่อเสริม ได้แก่ สื่อโสตทัศน เช่น เทปเสียง เทปวีดิทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่นเอกสาร บทความที่แนะนำให้นักศึกษาอ่านเพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้ นอกเหนือไปจากการศึกษาสาระสำคัญหลักจากประมวลสาระชุดวิชา

3. กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่จะช่วยเสริมในส่วนที่เป็นทักษะพิสัยและจิตพิสัย ได้แก่

3.1 การสัมมนาเสริม เป็นกิจกรรมที่บังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งงานและเสนอผลงานซึ่งกำหนดไว้ในเอกสาร “แผนกิจกรรมการเรียนรู้”

3.2 การสัมมนาเข้ม เป็นกิจกรรมที่นัดหมายให้นักศึกษาไปส่งงาน เสนอผลงานและฝึกปฏิบัติระยะสั้น จะใช้กับชุดวิชาที่ต้องฝึกทักษะหรือเพิ่มเติมประสบการณ์ หรือการพัฒนาบุคลิกภาพระยะสั้น หรือการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นการเฉพาะเพิ่มเติมจากการสัมมนาเสริม

3.3 การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิต นักศึกษาทุกคนต้องเข้ากับการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิตก่อนสำเร็จการศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาได้ร่วมฝึกทักษะที่จำเป็นของวิชาชีพเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ประสบการณ์วิชาชีพ คุณธรรม และจริยธรรม

หลักสูตรที่เปิดสอน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเปิดสอนในสาขาวิชาต่างๆ รวม 12 สาขาวิชา แบ่งเป็น หลักสูตรระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท หลักสูตรที่เปิดสอน มีดังนี้

1. ระดับประกาศนียบัตร ได้แก่ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชานิเทศศาสตร์

2. ระดับปริญญาตรี ได้แก่ ศิลปศาสตรบัณฑิต ศึกษาศาสตรบัณฑิต บริหารธุรกิจบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต นิติศาสตรบัณฑิต สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต เศรษฐศาสตรบัณฑิต คหกรรมศาสตรบัณฑิต รัฐศาสตรบัณฑิต เกษตรศาสตรบัณฑิต นิเทศศาสตรบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต เทคโนโลยีบัณฑิต พยาบาลศาสตรบัณฑิต

3. ระดับปริญญาโท ได้แก่ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

การประเมินผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยให้ลำดับชั้นการแสดงความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาให้แก่ละชุดวิชา ดังนี้ (คู่มือนักศึกษา. 25465 : 5)

ลำดับชั้น	ความหมาย
H	เกียรตินิยม
S	ผ่าน
U	ไม่ผ่าน

I

ไม่สมบูรณ์

การใช้ดาวเทียมในระบบการศึกษาทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยจึงมีนโยบายที่จะเช่าช่องสัญญาณดาวเทียมไทยคม การส่งสัญญาณออกอากาศด้วยระบบผ่านวงจรวางดาวเทียมไทยคม ใช้ความถี่ย่าน Ku-Band นำเป็นการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการส่งสัญญาณระบบที่ใช้ความถี่ Ku-Band จำเป็นต้องมีชุดเชื่อมโยงสัญญาณซึ่งประกอบด้วยเครื่องส่งสัญญาณภาพและเสียงไปยังสถานีดาวเทียมไทยคมในลักษณะการส่งสัญญาณแบบทิศทางเดียว จากมหาวิทยาลัยเชื่อมโยงด้วยระบบไมโครเวฟ แล้วส่งสัญญาณโทรทัศน์ขึ้นสู่ดาวเทียมไทยคม ออกอากาศไปสู่ผู้ชมส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ แต่เนื่องจากการแพร่ภาพผ่านดาวเทียม เป็นระบบการสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น DTH (Direct to Home) ผู้ชมที่บ้านรับสัญญาณจากดาวเทียมโดยตรง โดยใช้จานรับสัญญาณเคเบิล (Cable) สถานีย่อยรับสัญญาณจากดาวเทียมด้วยจานรับสัญญาณแล้วส่งผ่านสัญญาณด้วยเคเบิล (Cable) ไปยังผู้ชมที่บ้าน สถานีย่อยรับสัญญาณจากดาวเทียมด้วยจานรับสัญญาณแล้วส่งสัญญาณออกอากาศทางเสาส่งสัญญาณโทรทัศน์ ถ้าจะใช้ระบบดาวเทียมเพื่อการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) จำเป็นต้องมีชุดโทรศัพท์ให้นักศึกษาสามารถติดต่อกลับเข้ามาในห้องส่งของมหาวิทยาลัยได้ โดยนักศึกษาจะสามารถโทรศัพท์เข้ามาและรอสัญญาณได้ถึง 5 คู่สาย ทำให้รายการดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งระบบสื่อสารดังกล่าวนี้ใช้รับส่งสัญญาณเสียงแบบสองทิศทาง ทำให้สามารถโต้ตอบกันได้ สำหรับผู้ชมหรือนักศึกษาที่ต้องการจะรับชมรายการโทรทัศน์ที่ส่งสัญญาณผ่านวงจรวางดาวเทียม ซึ่งประกอบด้วย จานสายอากาศ ซึ่งจะทำให้การรับและขยายสัญญาณโทรทัศน์ที่ส่งลงมาจากดาวเทียมในย่าน Ku-Band แล้วส่งต่อไปยังเครื่องแปลงสัญญาณเพื่อขยายสัญญาณและแปลงความถี่ให้ต่ำลง เพื่อให้ได้สัญญาณภาพและเสียงในการรับชมด้วยเครื่องรับโทรศัพท์ตามบ้าน นักศึกษาหรือผู้ชมก็จะสามารถรับชมรายการโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัย ในขณะที่เดียวกันก็จะได้ฟังเสียงการสนทนาโต้ตอบระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ประโยชน์ที่มหาวิทยาลัยได้รับจากการใช้ดาวเทียมไทยคม นอกจากการส่งสัญญาณโทรทัศน์เพื่อออกอากาศรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ยังสามารถใช้เพื่อการสอนเสริมและการฝึกอบรมทางไกลอีกด้วย การสอนเสริมและการฝึกอบรมทางไกลผ่านดาวเทียม สามารถทำได้ 2 แบบ คือ (สำนักเทคโนโลยีการศึกษา. 2538 : 150-151)

1. การสอนเสริมและการฝึกอบรมทางไกลผ่านดาวเทียมแบบทางเดียว เป็นการที่วิทยากรบรรยายสดที่ห้องบันทึกการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หรืออาจจะบันทึกเทปไว้ล่วงหน้าแล้วนำเทปมาออกอากาศ โดยเชื่อมโยงสัญญาณจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ไปยังสถานีควบคุมดาวเทียมไทยคมเพื่อให้สถานีควบคุมดาวเทียมไทยคมจะทำการส่งสัญญาณขึ้นดาวเทียมไทยคม (uplink) จากนั้นดาวเทียมไทยคมจะทำการขยายสัญญาณ แล้วส่งกลับลงมา

(downlink) ยังชุดรับสัญญาณภาคพื้นดินให้นักศึกษาได้รับชมรายการ ณ ศูนย์รับสัญญาณดาวเทียมที่ทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จะจัดให้มีขึ้นตามจังหวัดต่างๆ

2. การสอนเสริมและการฝึกอบรมทางไกลผ่านดาวเทียมแบบสองทาง (Two-Way Communication) เป็นการที่วิทยาการบรรยายสดที่ห้องบันทึกรายการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใช้ระบบรับส่งสัญญาณดาวเทียมแบบที่ 1 โดยในช่วงเวลาของการสอนเสริมหรือการฝึกอบรม หากนักศึกษามีข้อสงสัยจะสามารถซักถามปัญหากับวิทยาการได้โดยตรง โดยผ่านระบบโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ความเป็นมาของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

จากการที่เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในปัจจุบันได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเป็นการสื่อสารโดยใช้ดาวเทียมทำให้การติดต่อเชื่อมโยง เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วหลายประเทศในโลกประสบผลสำเร็จในการนำเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านดาวเทียมมาใช้ ในการจัดการศึกษาประเทศไทยได้มีการส่งดาวเทียมสื่อสารดวงแรกขึ้นสู่วงโคจรของโลก เมื่อ พ.ศ.2536 โดยได้รับพระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ว่า “ดาวเทียมไทยคม” ซึ่งสามารถให้บริการได้ทั้งด้านวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ และการสื่อสารข้อมูล นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาระบบการแพร่ภาพทางโทรทัศน์แบบใหม่ที่เรียกว่าระบบส่งตรงถึงบ้าน หรือระบบ DTH (Direct To Home) ที่ทำให้สามารถส่งรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมไปยังทุกพื้นที่ของประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านดาวเทียมมาใช้ในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในทุกกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียมกัน จึงมอบหมายให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อขยายบริการทางการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง รวมทั้งเร่งรัดการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล โดยเน้นการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาทั่วประเทศ นอกจากนี้การจัดการศึกษาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ยังมุ่งเน้นที่จะพัฒนาความเสมอภาคในคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบทโดยการจัดการศึกษาผ่านดาวเทียมเสริมการสอนของโรงเรียนในเนื้อหาวิชาที่ยากและขาดแคลนครู อาจารย์ หรือผู้อำนวยการเฉพาะด้านที่ทำการสอน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติในการประชุม เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2537 ให้กระทรวงศึกษาธิการทำความร่วมมือกับมูลนิธิไทยคมในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยทางมูลนิธิไทยคมให้การสนับสนุนกระทรวงศึกษาธิการในการเข้าช่องสัญญาณผ่านดาวเทียมในย่านความถี่ เค ยู แบนด์ ซึ่งสามารถออกอากาศรายการโทรทัศน์ในระบบส่งตรงถึงบ้าน เป็นเวลา 24 ชั่วโมงต่อวัน และ

จัดหาอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม ซึ่งประกอบด้วยจานดาวเทียมพร้อมกับอุปกรณ์การรับและถอดรหัสสัญญาณดาวเทียมอย่างน้อยปีละ 600 ชุด เพื่อติดตั้งตามสถานศึกษาที่สมัครเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านดาวเทียม โดยความร่วมมือในระยะแรกครอบคลุมเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 – 2541 ดาวเทียมไทยคมเป็นดาวเทียมที่เอื้อประโยชน์ในการสื่อสารด้านต่าง ๆ แก่ประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง (อุบล เล่นวารี. 2546 : 16-18)

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2538 เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในมหาวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี โดยได้ออกอากาศเป็นปฐมฤกษ์ถ่ายทอดสดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมหลักสูตรมัธยมศึกษาไปยังโรงเรียนปลายทาง เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2538 โดยสถานีรับส่งวิทยุโทรทัศน์ ตั้งอยู่ที่โรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แพร่ภาพออกอากาศผ่านดาวเทียม รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาหลายสาขาวิชาจากระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่เวลา 08.00 นาฬิกา ถึงเวลา 16.00 น. โรงเรียนวังไกลกังวลร่วมกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้ถ่ายทอดสดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาแพร่ภาพทางโทรทัศน์ทั้ง 6 ช่อง ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครูผู้สอน โดยเฉพาะสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในโรงเรียนชนบทห่างไกลอีกด้วย การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนวังไกลกังวลกับโรงเรียนปลายทางในพื้นที่ต่างๆ จะมีลักษณะของการโต้ตอบหรือเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ในกรณีของการสอบถามปัญหาหรือคำถาม โรงเรียนปลายทางสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสารที่มีเช่น โทรทัศน์ และโทรสารระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถให้บริการการประชุมทางโทรทัศน์ (TV conference) ระหว่างโรงเรียนปลายทางต่างๆ โดยผ่านทางสถานีรับส่งสัญญาณที่โรงเรียนวังไกลกังวล เรื่องของการจัดทำตารางการเรียนการสอนนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจัดส่งตารางสอนและคู่มือครูสอนทางไกลไปให้แก่โรงเรียนปลายทางก่อนเปิดภาคการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนเหล่านั้นได้มีเวลาจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษาต่างๆ ให้พร้อมกับโรงเรียนต้นทาง ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการและมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจึงร่วมกันจัดทำคู่มือครูการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมให้เสร็จทัน และพร้อมจัดส่งคู่มือครูไปยังโรงเรียนปลายทางให้ครบก่อนการเปิดภาคเรียน เพื่อให้โรงเรียนปลายทางสามารถเตรียมบทเรียนได้ล่วงหน้า จากประสิทธิผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในระดับมัธยมศึกษาตลอดระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมาในพ.ศ. 2545 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมอบหมายให้มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ออกอากาศสดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในระดับประถมศึกษาให้กับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ 30,000 โรงเรียน อีก 6 ช่อง ปี พ.ศ.2546 การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมดำเนินการออกอากาศผ่านดาวเทียม ทั้งหมด 14 ช่อง ทางเค ยู แบน เป็นเรื่องการศึกษาชั้น

พื้นฐาน 12 ปี ช่องการศึกษาชุมชน และรายการมหาวิทยาลัย 1 ช่อง รายการนานาชาติ ภาค
ภาษาต่างประเทศอีก 1 ช่อง (ขวัญแก้ว วัชโรทัย. 2546 : 4-7)

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมนั้น คือการนำสื่อประสมในด้านอุปกรณ์การสอนและ
เทคโนโลยีการสื่อสารมาประยุกต์ใช้เข้าด้วยกัน เพื่อกระจายองค์ความรู้สู่ประชากรในภูมิภาค
ทางไกลให้ได้มีโอกาสในการศึกษา โดยใช้ดาวเทียมในการแพร่ภาพและเสียง (visual and audio)
เนื่องจากการนำดาวเทียมมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษานั้นจะสามารถจัดการศึกษาทางไกลใน
การให้บริการทางการศึกษาทั้งการศึกษานอกระบบและในระบบโรงเรียนตลอดจนการศึกษาตาม
อัชยาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถใช้ช่องสัญญาณได้หลายช่อง ในการจัดการศึกษาแต่ละ
ประเภท การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ทั้ง 3 ประเภท นั้น (ชนพร แสงขำ. 2542 : 32-34)
และ (ชัยณรงค์ บิองบ้านเรือ. 2544 : 42-43) มีความเห็นสอดคล้องกันดังนี้

1. การจัดการศึกษาทางไกลระบบเปิด (open distance education) ตามหลักสูตร
การศึกษานอกโรงเรียน (non-formal education) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมาสมัครเข้าเรียน
โดยไม่ต้องสอบคัดเลือก เมื่อสมัครเข้ารับการศึกษแล้ว สถาบันการศึกษาจะจัดส่งสื่อประเภท
ต่างๆ โดยเฉพาะสื่อชุดการเรียนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปของรายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์ผ่าน
ดาวเทียมไปยังผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถรับสัญญาณดาวเทียมจากจานรับสัญญาณส่วนบุคคลของ
ตนเอง หรือใช้จานรับสัญญาณดาวเทียมของชุมชนรับสัญญาณดาวเทียม และชมรายการโทรทัศน์
เพื่อการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในตารางออกอากาศซึ่งสถาบันการศึกษาจัดส่งให้ ในการเรียนผู้เรียน
จะศึกษาจากชุดการเรียนด้วยตนเองตามคู่มือคำแนะนำในการเรียน การศึกษาจากรายการวิทยุและ
โทรทัศน์ไปด้วยในขณะเดียวกัน ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมต่างๆ ที่ระบุไว้ในหลักสูตรตลอดจนไป
พบกลุ่มเพื่อน และครูประจำกลุ่มเป็นบางเวลาเพื่อการสอนเสริม หรือการแนะแนวความรู้

2. การจัดการศึกษาแบบเสริม (enrichment programs) เป็นการจัดการศึกษา
ทางไกลในวิชาที่จะเสริมความรู้ในหลักสูตรของการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นลักษณะของ
ความรู้เสริมและการสอนเพื่อช่วยเหลือครูในบางวิชาที่มีความยากในการเข้าใจ หรือขาดแคลนครูที่
ชำนาญการในสาขาวิชาเฉพาะ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ ภูมิศาสตร์
ประวัติศาสตร์ คุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

การจัดการศึกษาในลักษณะนี้ โรงเรียนสามารถเข้าร่วมโครงการโดยจัดหาเครื่องรับ
สัญญาณดาวเทียมและเครื่องรับโทรทัศน์ให้พอเพียงกับจำนวนห้องเรียน ก็จะสามารถรับรายการ
โทรทัศน์ผ่านดาวเทียมได้ตามตารางเวลาที่จะออกอากาศ เพื่อช่วยเหลือครูในการสอน นอกจากนี้
ผู้เรียนในระบบโรงเรียนสามารถใช้เครื่องรับโทรทัศน์พร้อมชุดเตรียมอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม
ส่วนบุคคลหรือของชุมชนหรือแม้แต่ของโรงเรียน เพื่อรับรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมในรายการ
ที่จัดเสริมความรู้ในหลักสูตรได้ด้วย

3. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) เป็นการจัดการศึกษา เพื่อให้ข่าวสารข้อมูลความรู้ และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัยนี้ จะไม่มีหลักสูตรชัดเจน เหมือนสองประเภทแรก แต่จะกำหนดเนื้อหาในการออกอากาศทางโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาปัจจุบันและความต้องการของประชาชน ในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ สามารถชมรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศผ่านดาวเทียมตามตาราง ออกอากาศที่พิมพ์เผยแพร่ รายการโทรทัศน์สำหรับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเน้น กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่ศึกษานอกโรงเรียนกำหนด เช่น กลุ่มอาชีพผู้ใช้แรงงาน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มเป้าหมายพิเศษอื่นๆ

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการจัดการศึกษาที่ยึดแนวคิดเรื่อง การศึกษาตลอดชีวิต มุ่งให้โอกาสในด้านการศึกษา ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองเป็นการให้ โอกาสในการศึกษาโดยใช้สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบของสื่อประสม การโทรคมนาคม การเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมนั้นจะประสบความสำเร็จมากน้อย เพียงใด ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานและองค์ประกอบต่างอีกหลายประการ เช่น สื่อ วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ

รูปแบบของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

รูปแบบของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจะครอบคลุมการจัดการศึกษา 4 ลักษณะด้วยกัน คือ (พจนานิต ชุมพลอย. 2543 : 14-15)

1. การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษา ทางไกลตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดย มุ่งเน้นขยายบริการทางการศึกษาให้กับเด็กเยาวชนและประชาชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกลรวมถึงกลุ่มเป้าหมาย เยาวชนที่ต้องการยกระดับ การศึกษาพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล และกลุ่มแรงงานความรู้ต่ำใน สถานประกอบการและแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรมทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ได้อีกหลาย รูปแบบ เช่น การเรียนการสอนของการศึกษาระบบเปิด การฝึกอบรมด้านต่าง ๆ การสัมมนา การฝึกวิชาชีพ เป็นต้น โดยการที่ผู้สอนหรือวิทยากรอยู่ในสถาบันการศึกษาหรือศูนย์กลางของ การสอนผู้เรียน ผู้เข้ารับการอบรมหรือผู้เข้าร่วมสัมมนาจะอยู่รวมกันในสถานที่อีกแห่งหนึ่ง หรือ อาจจะแยกย้ายกันอยู่ในสถานที่หลายๆ แห่งก็ได้แต่ก็จะสามารถทำการเรียนการสอนฝึกอบรมหรือ สัมมนาร่วมกันได้โดยอาจใช้ระบบดีบีทีวี (Direct Broadcasting Television : DBTV) หรืออาจต่อ สายเคเบิลจากสถานีรับสัญญาณดาวเทียมและใช้ร่วมกับเครื่องรับโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ลำโพงและอุปกรณ์อื่นด้านการประชุมทางไกลโดยวิธีทัศน์พร้อมกันไปด้วย เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้ ร่วมอภิปราย ปรีक्षाหรือซักถามปัญหาข้อใจร่วมกันได้ ในขณะนี้ได้มีโครงการดาวเทียมของ

วังไกลกังวล ภายใต้ชื่อ “โครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม” ภายใต้การรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา โดยได้ประกาศเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสปีกาญจนาภิเษกและถวายเป็นพระราชกุศล แต่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทั้งเป็นการเฉลิมพระเกียรติปรีดีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การเรียนการสอนในโครงการนี้ จะใช้โรงเรียนวังไกลกังวล เป็นสถานที่ใช้ในการเรียนการสอน ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาที่ 1-6 แบบถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมไปยังโรงเรียนเครือข่ายทั่วประเทศ

2. การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียน

เป็นการจัดการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการโดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนในวิชาที่ขาดแคลนครู-อาจารย์ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การใช้ดาวเทียมเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนจะเป็นการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมเพื่อให้ส่งรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ โดยจะเป็นการสอนในระบบการสื่อสารทางเดียวและการสื่อสารสองทางที่ผู้เรียนสามารถมีการตอบสนองได้ในทันที ในการเรียนในระบบการสื่อสารทางเดียว ส่วนการเรียนในระบบการสื่อสารสองทางจะเป็นการใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคมประเภทต่างๆ ร่วมกับอุปกรณ์การประชุมทางไกลโดยวิดิทัศน์จึงทำให้การศึกษาในปัจจุบันได้ชื่อว่าเป็นโทรคมนาคมเพื่อการศึกษา” (educational telecommunications) ห้องเรียนก็ไม่ใช้ห้องเรียนธรรมดาอีกต่อไปแต่จะเป็นห้องเรียนที่เรียกว่า “ห้องเรียนทางไกล” (tele- classroom) “ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์” (electronic classroom) หรือ “ห้องเรียนโทรทัศน์” (TV classroom) ทั้งนี้ เพราะในการสอนจะต้องอาศัยอุปกรณ์ไฟฟ้าหลายอย่างหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องรับโทรทัศน์เพื่อรับภาพและเสียงของผู้สอนเข้ามาในห้องเรียน โดยผู้สอนอาจจะมีหรืออาจจะไม่มีโอกาสเห็นภาพผู้เรียนแต่ทั้งสองฝ่ายสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันโดยการพูดโต้ตอบและส่งข้อมูลระหว่างกันได้โดยทางโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจะต้องต่อสายเคเบิลจากสถานีรับสัญญาณดาวเทียมมายังโรงเรียน หรือในบางแห่งจะมีการรับสัญญาณตรงจากดาวเทียม โดยมีจานรับสัญญาณดาวเทียมของสถานเอง การรับในรูปแบบของดีบีทีวี (Direct Broadcasting Television : DBTV) ซึ่งเป็น การนำเอาระบบรับตรงจากดาวเทียม (ดีทีเอช) มาใช้กับโทรทัศน์นอกจากเครื่องรับโทรทัศน์แล้ว ภายในห้องเรียนยังต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เพื่อการติดต่อประกอบการเรียนด้วย

3. การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมที่ไม่มีหลักสูตรเป็นระดับชั้นแต่มุ่งเน้นการให้ความรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทั่วไปเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น รายการธรรมะ รายการละครสอนใจ รายการกฎหมายน่ารู้ และสาระน่ารู้ต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำระบบดาวเทียมมาใช้ในการศึกษาทางไกลของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

4. การจัดการศึกษาทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยระบบเปิดแห่งแรกในประเทศไทยที่จัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกล ในขณะนี้ มสธ. ได้พัฒนาการเรียนการสอนในระบบทางไกลโดยทดลองส่งสัญญาณออกอากาศจาก มสธ. เชื่อมโยงด้วยระบบไมโครเวฟไปยังสถานีดาวเทียมไทยคม แล้วส่งสัญญาณโทรทัศน์ขึ้นสู่ ดาวเทียมไทยคมออกอากาศไปยังผู้ชมส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ณ ศูนย์บริการการศึกษาประจำ จังหวัดต่าง ๆ ทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อให้นักเรียนสามารถใช้บริการที่ศูนย์บริการหรือสามารถรับ โดยตรงจากจานรับสัญญาณดาวเทียมในระบบ เค ยู แบนด์ ที่ติดตั้งที่บ้าน เพื่อชมรายการของ มหาวิทยาลัย ในขณะเดียวกันก็สามารถฟังเสียงโต้ตอบระหว่างอาจารย์และนักศึกษาในลักษณะ การศึกษา 2 ทาง ได้ด้วย นอกจากนี้ยังสามารถใช้เพื่อการสอนเสริมและการฝึกอบรมทางไกลโดย การสื่อสารทางเดียวและการสื่อสารสองทางได้เช่นกัน ซึ่งจะมีการนัดหมายนักศึกษา ณ ศูนย์บริการ การศึกษาทั่วประเทศ เพื่อชมรายการและซักถามปัญหาโดยตรง ทั้งยังสามารถให้บริการการศึกษา ที่ต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น

หน่วยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

1. หน่วยผลิตรายการและเผยแพร่

1.1 มีแนวคิดหลัก การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ทางไกลที่เหมาะสม

1.2 รู้ความต้องการของโรงเรียนที่ใช้รายการ

1.3 ร่วมจัดทำมาตรฐานคุณภาพการเรียนการสอน

1.4 จัดตารางรายการที่เหมาะสมกับความต้องการ

1.5 ผลิตรายการที่มีคุณภาพ (ตามมาตรฐานร่วม)

1.6 จัดทำคู่มือและตารางออกอากาศให้ผู้ชมรายการทันเวลา และเพียงพอ

1.7 ประเมินโดยกระบวนการวิจัยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.8 ร่วมมือกับเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนางาน

1.9 พัฒนาบุคลากรทั้งทางวิชาการและทางเทคนิคอย่างสม่ำเสมอ

1.10 จัดองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ตื่นตัวและพัฒนาตนอยู่ตลอดเวลา

2. หน่วยงานบริหารจัดการ

2.1 หน่วยงานส่วนกลางประสานให้เกิดความร่วมมือทั้งหน่วยผลิตและสถานศึกษา ให้มีแนวคิดหลักในการพัฒนาที่ตรงกัน และร่วมกันจัดวางมาตรฐานคุณภาพร่วมกัน

2.2 หน่วยงานในส่วนกลางควรมีระบบฐานข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผน จัดปัจจัย และงบประมาณสนับสนุน

2.3 มีการจัดวางระบบบริหารจัดการ ทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ ที่ทำให้เกิด ความคล่องตัวในการประสานงานที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานทั้งทางวิชาการ ทางเทคนิค ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากที่สุด

2.4 มีส่วนงานการวิจัยและพัฒนา เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาที่สามารถใช้งบประมาณน้อย แต่ให้คุณภาพและประสิทธิภาพสูง โดยมีการประเมินผลในระหว่างการทำงานไปด้วย

2.5 มีส่วนงานในการประสานหน่วยงานเครือข่ายทางเทคนิค เช่น การซ่อมบำรุง พัฒนาศักยภาพ อุปกรณ์ในพื้นที่ และทางวิชาการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

2.6 จัดหน่วยงานในส่วนภูมิภาคเป็นหน่วยปฏิบัติเชิงจัดการให้การจัดการเรียน การสอนบรรลุผลตามเป้าหมาย

2.7 ให้นำหน่วยงานแต่ละระดับเสนอรายงานการดำเนินงานจากพื้นที่ถึงหน่วย เหนือตามกำหนด

กระบวนการเรียนตามหลักสูตรนั้น จะต้องร่วมมือกันระหว่างฝ่ายผลิตหรือฝ่ายเทคนิคกับ ฝ่ายหลักสูตรหรือฝ่ายวิชาการ ได้แก่ วางวิธีสอนและลำดับขั้นตอน ผลิตและจัดอุปกรณ์การสอน สำหรับบทเรียน จัดเอกสารตำราประกอบบทเรียนรวมทั้งคู่มือครูและนักเรียน ตลอดจนเวลาการ เตรียมการทั้งหมดนี้ ฝ่ายผลิตรายการต้องมาคอยถามและให้คำแนะนำชี้แจง โดยเฉพาะวิธีการ เสนอบทเรียน และการวางขั้นตอนในลักษณะความต่อเนื่องของบทเรียน ทั้งภาพและเสียงเป็น ขั้นตอนไป ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกและบังเกิดความแน่นอนในการเขียนบทโทรทัศน์เมื่อตกลงกันได้แล้ว ก็ลงมือถ่ายทำได้หากพบว่า มีข้อบกพร่องก็ควรแก้ไข เช่น ด้านภาพ กล้อง แสง สี เสียง ก็จะได้ ปรับปรุงใหม่ (พินิต วัฒน. 2537 : 9-10) ในการผลิตรายการเพื่อการศึกษา นั้น มีขั้นตอนการ ผลิตดังนี้ (ทวีป อภิสิทธิ์. 2537 : 13-29)

1. การวางแผน ในขั้นนี้ผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่นเนื้อหา เวลา ค่าใช้จ่าย และผู้ร่วมงาน

2. รวบรวมเอกสาร ในขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้ผลิตรวบรวมตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจเป็นภาพยนตร์ สไลด์ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพื่อนำมาประกอบในการผลิตรายการ เพื่อการศึกษาชุดดังกล่าวได้

3. การเตรียมการบันทึกรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในขั้นนี้เป็นขั้นที่เราต้อง เตรียมการบันทึกภาพตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ หรือนัดผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการบันทึก

4. การประเมินผล เมื่อฉายเทปโทรทัศน์ก็ควรมีการประเมินผล ซึ่งผลจากการประเมินนี้ ผู้ผลิตก็สามารถนำไปใช้ปรับปรุง และอาจใช้เป็นแนวทางในการผลิตรายการเพื่อการศึกษาเรื่อง อื่นๆ ต่อไป

ประโยชน์ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ประโยชน์ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีดังนี้ (อุบล เล่นวารี. 2546 : 27-28)

1. เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปถึงระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นห่างไกลและในสถานที่ซึ่ง ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์การเรียน ตลอดจนด้านทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาให้แก่

ประชาชนในท้องถิ่นเป็นการกระจายความเจริญจากส่วนกลางไปสู่ชนบท ซึ่งเป็นการช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนทั้งประเทศให้สูงขึ้น

3. ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้ศึกษาต่อด้วยตนเอง เช่น ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วจะต้องทำงาน ก็สามารถเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยสามารถเรียนด้วยตนเองที่บ้านได้

4. เป็นพัฒนาการของการจัดการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันกับผู้เรียนที่อยู่ส่วนกลาง เป็นการเสริมความรู้แก่ประชาชนทั่วไปให้มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

5. ช่วยเพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน ซึ่งได้เรียนรู้เทคนิควิธีการ และนำไปพัฒนาดตนเองเพื่อจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตามแนวทางที่ได้จากการรับชมรายการ

6. ช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งมีทั้งการนำมาใช้ประกอบเสริม สรุปบทเรียน รวมทั้งทบทวนบทเรียนให้กับผู้เรียน

7. เป็นการฝึกหัดทางด้านอาชีพและเทคนิคการทำงานต่างๆ เป็นการพัฒนาทางด้านการศึกษาได้ในทุกระดับชั้น ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน

อีกทั้งยังเป็นการเสริมความรู้แก่ประชาชนทั่วไปให้มีโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้นเป็นการกระจายความเจริญจากส่วนกลางสู่ชนบท ซึ่งเป็นการช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนทั้งประเทศให้สูงขึ้น (อภิญญา นัยวิรัตน์. 2541 : 17) ดาวเทียมจะช่วยพัฒนาระบบสื่อสารทางไกลให้กับชุมชนต่างๆ สามารถได้รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชนบทและกลุ่มแรงงานความรู้ต่ำในสถานประกอบการ เป้าหมายหลักของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมคือการพัฒนาคุณภาพของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนที่เท่าเทียมกัน การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเน้นการศึกษาในการเรียนนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สนอง ฉินนันทน์. 2537 : 18)

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้จัดการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อสนองพระบรมราโชบายเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย คือ การเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ผ่านเว็บไซต์ (www.dlf.ac.th) มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้นำวิธีการเรียนทางไกลมาฝึกอบรมครูเป็นครั้งแรกที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 60 คน ในห้องเรียนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนวังไกลกังวล ร่วมกับสถาบันการศึกษาตามอัธยาศัยของสวีเดนด้วยวิธีประชุมทางไกลผ่านวิดีโอและอินเทอร์เน็ต ต่อมามูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากรจัดอบรมครูและผู้สนใจด้วยวิธีการเรียนทางไกล เรื่องอินเทอร์เน็ตมัลติมีเดีย และ web based instructional design เพื่อให้ครูทั่วประเทศได้รับ

ประโยชน์จากการอบรม มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจึงทำการถ่ายทอดการอบรมทางไกลทุกครั้งผ่านดาวเทียมไปทั่วประเทศและเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โครงการ eLearning ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้เปิดมิติใหม่ทางการศึกษาของไทยให้แก่การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยโรงเรียนการศึกษาทางไกลอินเทอร์เน็ตที่มีรูปแบบการเรียนการสอนหลักสูตรและสื่อที่ออกแบบสำหรับเว็บไซต์ (web based instructional) โดยมีองค์ประกอบ eLearning ครบทั้ง 4 ส่วนคือ ระบบเครือข่ายและองค์ประกอบ (Infrastructure) ระบบอุปกรณ์การเรียนการสอน การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (Hardware) ระบบบริหารและการจัดการ eLearning Solution (Software) ที่เรียกว่า Learning Management System ระบบกับข้อมูลเนื้อหาและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Digital Content Repository) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาในระดับพื้นฐาน (ประถม 1-6) ได้ด้วยตนเองสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองจนจบหลักสูตรซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งผู้เรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกให้สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศจากสถานีวิทยุการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้จากทางจอคอมพิวเตอร์ไปพร้อมๆ กับการออกอากาศจริงในลักษณะ LIVE BROADCAST ทางเว็บเพจของมูลนิธิการศึกษาทางไกล (www.dlf.ac.th) ผู้สนใจยังสามารถเข้าชมเนื้อหาอีก 4,000 วิชา ในลักษณะ ON DEMAND ได้อีก รวมทั้งรายการศึกษาทัศน์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่โรงเรียนวังไกลกังวล คนไทยทั่วประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านตลอดจนทั่วโลกสามารถชมพระอิริยาบถที่ทรงสอนนักเรียน ได้ยินพระสุรเสียงขณะทรงสอนผ่านเว็บไซต์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ความพิเศษของโครงการ eLearning เฉลิมพระเกียรติของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมคือ เป็นพัฒนาการที่ผนวกเอากระบวนการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเดิมกับระบบการศึกษาแบบอินเทอร์เน็ตควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นประโยชน์ต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ตามอัธยาศัย สำหรับประชาชนทั่วไป นักศึกษาผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศเป็นการประหยัดเวลาในการค้นคว้าข้อมูลจากรายการการศึกษาทางไกลของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมประหยัดเวลาในการบันทึกเทปและงบประมาณ หรือแม้แต่ในกรณีที่สภาวะอากาศแปรปรวนฤดูฝน สัญญาณดาวเทียมอาจถูกรบกวน ในพื้นที่ห่างไกลมีเครื่องคอมพิวเตอร์ก็สามารถใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) เพื่อชมรายการการเรียนรู้การเรียนการสอนและโปรแกรมอื่นๆ ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ออกอากาศทาง UBC 24 ชั่วโมง (ขวัญแก้ว วัชโรทัย, 2545 :68,69)

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

การศึกษาทางไกลเน้นการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา ดังนั้นจะเห็นจากกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติภายหลังจากการศึกษาเนื้อหาสาระในแต่ละเรื่อง การฝึกปฏิบัติและการทำกิจกรรมดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการที่นำการแก้ปัญหามาใช้เป็นพื้นฐาน ในด้านการเรียนจะเริ่มต้นเรียน

เมื่อใดที่ไหน และเรียนอย่างไรก็สุดแล้วแต่ผู้เรียน การเรียนจะไม่จำกัดอยู่กับเวลา สถานที่ และวิธีการ ตัวผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดสิ่งต่างๆเหล่านี้เอง (ประยูร ศรีประสาธน์. 2544 : 23)

หลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการอุดมศึกษา หลักสูตรอุดมศึกษามีความหมายแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงสภาพการจัดดำเนินการของแต่ละสถาบันที่มีความแตกต่างกันได้ สถาบันอุดมศึกษาจะมีความหลากหลายได้ หลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง (ปทีป เมธาคุณวุฒิ. 2545 : 1) การจัดหลักสูตรการศึกษาควรจัดให้มีการวิเคราะห์พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ในทุกเนื้อหาวิชาเพื่อจำแนกรายละเอียดในส่วนที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนแล้วนำมาบูรณาการเป็นกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (ปรีชา ชัคัตตยาพงษ์. 2540 : 109)

ความหมายของหลักสูตร

โอลิวา (รุจิร ภูสาระ. 2542 : 3 ; อ้างอิงจาก Oliva. 1992 : 5-6) ได้นำคำนิยามต่างๆ ของหลักสูตรมาเรียบเรียงไว้ดังนี้

1. สิ่งที่ใช้สอนในโรงเรียน
2. ชุดวิชาที่เรียน (Set of Subjects)
3. เนื้อหา (Content)
4. โปรแกรมการเรียน (Program of Studies)
5. ชุดสิ่งของที่ใช้ในการเรียนการสอน (Set of Materials)
6. ลำดับของกระบวนการวิชา (Sequence of Courses)
7. จุดประสงค์ที่นำไปปฏิบัติ (Performance Objectives)
8. กระบวนวิชาที่ศึกษา (Course of Study)
9. ทุกสิ่งๆที่ดำเนินการในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน การแนะแนว

และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

10. สิ่งการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่โรงเรียนเป็นผู้จัด
11. ทุกสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยบุคคลในโรงเรียน
12. ลำดับของกิจกรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการโดยผู้เรียน
13. ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งเกิดจากระบบการจัดการของโรงเรียน

หลักสูตร คือแผนของการเรียนการสอน ที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งหมายถึง การพิจารณาคัดเลือกจัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ตลอดจนการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาและคุณธรรมสามารถเสริมองค์ความรู้ตีความวิเคราะห์ได้ นำความรู้มาแก้ปัญหาสร้างสรรค์ในส่วนวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงชีวิต (ปทีป เมธาคุณวุฒิ. 2545 : 1) หลักสูตรทุกหลักสูตรพยายามจะทำให้จุดประสงค์

ทางการศึกษามุ่งผลสัมฤทธิ์ในระดับหนึ่ง จุดประสงค์ทางการศึกษาจะผูกติดกับปรัชญาของความ ต้องการของประเทศและสังคม (ชาญชัย อาจินสมาจาร. 2537 : 1) ซึ่งประมวลประสบการณ์ทุก ชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง (ชูศรี สุวรรณโชติ. 2542 : 41) เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ความคิด เจตคติและการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์ (สำลี รักสุทธี. 2544 : 10) โดยรวมแล้ววัตถุประสงค์ของหลักสูตร จะมุ่งเน้นการพัฒนาของผู้เรียนให้ เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพ ที่มีความรู้ความสามารถ ระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ และมีความสามารถในการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง (ทพวงมหาวิทยาลัย. 2542 : 1) สรุปได้ว่า หลักสูตร คือ เนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษา แผนการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตลอดจนการประเมินผล

องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (ธารง บัวศรี. 2532 : 8)

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบเนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and Experiences) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง กระบวนการและวิธีการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่นๆ ตามจุดประสงค์และจุดหมายที่กำหนด
5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media and Materials) หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน
6. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรและการประเมินผล การเรียนการสอน หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ แต่ละแบบมีชื่อเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของหลักสูตร ดังต่อไปนี้ (ธารง บัวศรี. 2542 : 176-207)
7. หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาของรายวิชาแยกออกจากกันโดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกัน ไม่ว่าในด้านเนื้อหาหรือการสอน ได้แก่หลักสูตร มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา แต่มีการปรับปรุงโครงสร้างโดยนำเอาระบบหน่วยกิตมาใช้
8. หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (The Correlated Curriculum) เป็นหลักสูตรรายวิชาที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง โดยการนำเอาเทคนิคการสอนใหม่ๆ มาใช้ ทั้งนี้เพื่อแก้ข้อบกพร่องของหลักสูตรที่เน้นเรื่องผู้สอนเป็นผู้สั่งการหรือเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

9. หลักสูตรกว้าง (The Broad – Field Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เป็นส่วนแก้ไขจุดอ่อนของหลักสูตรรายวิชา โดยมีจุดมุ่งหมายที่ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนให้เป็นที่น่าสนใจช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งให้มีการพัฒนาการในด้านต่างๆ ทุกด้านมีครูหรือผู้สอนเป็นผู้สั่งการทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

10. หลักสูตรแกน (The Core Curriculum) เป็นการเรียนรู้ที่แบ่งแยกรายวิชาย่อยๆ จากหลักสูตรรายวิชา การตั้งความต้องการและปัญหาของสังคมมาเป็นศูนย์กลางของหลักสูตรเพื่อสนองจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งได้รับการพิจารณาว่าสำคัญมีความจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน

11. หลักสูตรประสบการณ์ (The Experience Curriculum) เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหลักสูตรเดิมที่ใช้อยู่ การยึดเด็กหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

12. หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency – Based Curriculum) เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องความรู้หรือเนื้อหา ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาแต่จะมุ่งในด้านทักษะและความสามารถในการด้านต่างๆ ที่ต้องการ อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตปัจจุบัน

13. หลักสูตรกระบวนการ (The Process Approach Curriculum) เน้นวิธีการมากกว่ารูปแบบ กล่าวคือ หลักสูตรอาจเป็นแบบรายวิชาหรือที่ยึดปัญหาสังคมก็ได้ เนื้อหาวิชาเป็นเพียงเครื่องมือที่นำมาประกอบในวิธีการเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในวิธีการเหล่านั้น

14. หลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรกว้างโดยการนำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาหลอมรวมกัน เป็นการผสมผสานเนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน

อาจารย์

อาจารย์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ บุคลิกภาพและความสามารถของอาจารย์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจารย์ควรมีบุคลิกภาพที่ดีและรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (สุพิน บุญชูวงศ์. 2538 : 4) เมื่อจะทำการสอนในระดับใดก็ตามสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับอาจารย์จะต้องมี คือ พื้นฐานทางความรู้ด้านวิชาการ มีความสามารถเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จะทำการสอน และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีการสอน พื้นฐานทางด้านส่วนตัวผู้สอนในด้านอื่นๆ เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ทักษะต่อการสอนได้แก่ ความรักในตัวผู้เรียน รักวิชาที่สอนและรวมถึงรักการสอน ซึ่งจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพของการสอน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 48) เป็นผู้รับผิดชอบในการเลือกเนื้อหาวิชา จัดลำดับการสอน เลือกสื่อต่างๆ ที่จะต้องใช้การประกอบบรรยายในแต่ละครั้ง กำหนดหัวข้อการนำเสนอและนำเสนอเนื้อหาในบทเรียนตามลำดับ ตลอดจนการสร้างและพัฒนาแบบวัดและประเมินผล อาจารย์ต้องมีการเตรียมแผนการเคลื่อนไหวหน้าห้องไว้ล่วงหน้าจะมีการเคลื่อนไหวไปในตำแหน่งใด ขณะอยู่หน้าห้องต้องวางบุคลิกให้ดี การพูดจาต้องชัดเจนชัดคำ ให้เสียงดังได้ยินชัดเจน ไม่ควรใช้วิธีการอ่านคำบรรยายหน้าห้องโทรทัศน์ ถ้ามี

ความจำเป็นให้ทำให้เป็นการจดบันทึกสั้นๆวางซ้อนไว้ไม่ควรใช้วิธีท่องจำคำบรรยาย (สุรชัย
 ศึกษาศาสตร์. 2538 : 163-164) สรุปได้ว่า อาจารย์หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ
 เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ทำการสอน มีคุณลักษณะในด้านการแสวงหาความรู้มีความสนใจใน
 สาขาวิชาที่สอนและสาขาอื่นๆ มีทักษะและเทคนิคการสอนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมและมีศรัทธา
 ในอาชีพ

บิคเคิล (ทัศนีย์ ตรีธาร. 2544 : 21 ; อ้างอิงจาก Biddle. 1976 : 346-347) กล่าวถึง
 คุณลักษณะของครูว่าควรมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ

1. ด้านพฤติกรรมของครูซึ่งอาจสังเกตได้จากกิจกรรมต่างๆ ของครูโดยตรงเช่น ยอมรับ
 ความคิดเห็นของนักเรียน ยกย่องชมเชยนักเรียน ตามปัญหาและแนะแนวทางแก่นักเรียน

2. ด้านกิริยามารยาท คือ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความประพฤติ
 เรียบร้อย มีความสำรวม

3. ด้านพฤติกรรมการสอนของครูในขณะที่ทำการสอนในชั้น

มิชาลิช (ทัศนีย์ ตรีธาร. 2544 : 21-22 ; อ้างอิงจาก Michalish. 1979 : 18-19) ได้
 กล่าวว่า ครูที่ทำการสอนทั้งในด้านการศึกษา และวิชาชีพจะต้องมีความรู้ในสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. รู้จุดมุ่งหมายของการสอนที่ชัดเจน

2. รู้ความต้องการ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนทั้งในลักษณะเป็นกลุ่มและ

เป็นรายบุคคล

3. รู้จักสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งในลักษณะเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล

4. รู้จักชุมชน

5. รู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ตามความ

มุ่งหมาย

6. รู้เทคนิคการสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

7. รู้หลักการใช้วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการสอน

8. รู้การประเมินผล

9. ศึกษาและเอาใจใส่ที่จะรักษาความสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน

วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตรเพื่อให้เข้าใจใน
 จุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรอย่างชัดเจนเสียก่อนว่า หลักสูตรต้องการอะไร
 ต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเช่นใด เมื่อผู้สอนทราบถึงเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างดีแล้ว จึงจะ
 สามารถจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้ การจัดกิจกรรมนับว่าเป็นหัวใจ
 สำคัญที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จและบรรลุผลตามจัดประสงค์ที่วางไว้
 กิจกรรมมีประโยชน์ต่อผู้เรียนหลายประการ เช่น (จินตนา สุขมาก. ม.ป.ป. : 85-86)

1. ช่วยให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่สนใจ และถนัดเป็นพิเศษ
2. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ
3. ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
4. ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียน
6. ช่วยให้เข้าใจแจ่มแจ้งในบทเรียน
7. ช่วยให้ทำงานร่วมกับเพื่อนได้
8. ช่วยส่งเสริมทักษะต่างๆ
9. ช่วยให้คิดค้นด้วยตนเอง และขยายประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้น
10. ช่วยให้รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ และนำไปประยุกต์ใช้ได้
11. ประหยัดแรงงาน เวลา ทรัพย์สิน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างตรงตามความมุ่งหมาย

ที่ต้องการ

12. กิจกรรมการเรียนการสอนทำได้ทั้งในภายในชั่วโมงสอนในห้องเรียน ภายในระยะเวลา ยาวหรือสั้นก็ได้ และกระทำภายนอกห้องเรียนก็ได้

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534 : 89) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนว่า

1. ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะผู้เรียนเกิดความสนใจเป็นรูปธรรมชัดเจน
2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนด
3. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจและการเรียนรู้มีความแม่นยำมากขึ้น
4. ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเรียนการสอน
5. ส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในการเรียนการสอน
6. ช่วยให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนรู้ได้ลำบาก เพราะสามารถทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเริ่มมีการปรับเปลี่ยนเพื่อการแสวงหาวิธีการที่น่าจะ ดีที่สุดกว่าที่เป็นอยู่ และทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และตัวผู้เรียนเอง จะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวครูผู้สอนเอง จะต้องปรับบทบาทและวิธีการสอนของตน เพื่อเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้มากกว่า การเรียนรู้แบบท่องจำ ครูจึงควรพิจารณาบทบาทและปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนของตน ดังต่อไปนี้ (สุทธิพร คล้ายเมืองปัก. 2543 : 26-29)

1. จัดสภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้วยการใช้สื่อหรือ เครื่องมือเพื่อเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ก็เพื่ออำนวยความสะดวกทางการศึกษาโดยเฉพาะ ห้องเรียนและอุปกรณ์เสริมต่างๆ

2. วางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนแต่ละคน โดยเน้นที่ ความสนใจอยากรู้ อยากเรียนของผู้เรียน และควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ

3. การพัฒนาตนเอง (Self Development) เพื่อให้มีวิสัยทัศน์ (Vision) ทางการศึกษา ที่กว้างไกล ไม่ว่าจะเป็นการอ่านเพื่อการศึกษา เข้ารับการอบรมสัมมนา หรือพูดคุยสนทนาเพื่อ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงาน แล้วนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสื่อการสอนที่มีบทบาทต่อการเรียนการสอนยุคใหม่ เช่น Computer CD-ROM การเรียนการสอนทางไกล (Telecommunication) สถานการณ์จำลอง (Simulation) การสาธิตและการทดลอง (Demonstration and Laboratory) และอื่นๆอีกมากมาย ที่ครูจะต้องเป็นทั้งผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีวิสัยทัศน์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อผลที่จะเกิดกับตัวผู้เรียนโดยตรง

4. เปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้จัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักการเรียนรู้วิธีที่จะเรียน (Learn How To Learn) โดยเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะแหล่งข้อมูลและประสานแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ (Learning Resources) และเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาเมื่อผู้เรียนพบกับปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขเองได้ในเวลาและโอกาสที่เหมาะสม

5. ให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการเรียนรู้ ทั้งด้านความคิด จิตใจ การแสดงออกในกรอบของความถูกต้อง และให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักการเก็บรวบรวมข้อมูล สำรวจ สัมภาษณ์ และการนำเสนอด้วยการรายงานอภิปราย

6. ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ไม่ยึดติดอยู่กับวิธีใด วิธีหนึ่ง เพราะไม่มีวิธีการสอนวิธีเดียววิธีใดที่ดีที่สุดในโลก ดังนั้น จึงควรพิจารณารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเรื่องราว เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และสถานการณ์ที่เหมาะสม

7. เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) โดยครูและผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างกฎเกณฑ์การประเมินรูปแบบต่างๆ ร่วมกันทั้งนี้ก็เพื่อความก้าวหน้าของผู้เรียน (Formative Evaluation) และให้ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

รุ่ง แก้วแดง. (2543 : 140-141) ได้เสนอกระบวนการสอนของครูยุคใหม่ ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียน ดูข้อมูลภูมิหลัง พื้นความรู้ความสามารถทางการเรียน และความต้องการของผู้เรียน

2. วิเคราะห์เพื่อค้นหาคัญภาพของผู้เรียน โดยใช้ศาสตร์เกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ เข้ามาช่วยเพื่อดูว่าเด็กมีศักยภาพทางปัญญาด้านไหนมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ได้เต็มศักยภาพ

3. ร่วมกับผู้เรียนในการสร้างวิสัยทัศน์ คือ การกระตุ้นความต้องการของผู้เรียนโดยการช่วยเด็กสร้างความฝันว่าเขาควรจะไปให้ไกลที่สุดได้เท่าไร เพื่อที่จะสร้างพลังและแรงจูงใจ

4. ร่วมวางแผนการเรียนรู้ การเรียนเป็นสิทธิและความรับผิดชอบของผู้เรียน หน้าที่ของครู คือ เป็นผู้ร่วมวางแผนเป็นผู้ให้คำแนะนำในฐานะผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญมีประสบการณ์มากกว่า

5. แนะนำช่วยเหลือเรื่องการเรียน หลังจากร่วมวางแผนเรื่องการเรียนแล้ว ครูจำเป็นต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือเรื่องการเรียนแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนทดแทนการสอนแบบเดิม คือแทนที่ครูจะบอกเนื้อหาให้แบบเดิม ครูก็เพียงแนะนำเนื้อหาและวิธีการเรียนให้แก่ผู้เรียน

6. สรรหาและสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ ซึ่งรวมถึงจัดหาเทคโนโลยีการศึกษาที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง

7. ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ครูจะต้องจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามความถนัดของผู้เรียน โดยให้ออกาสและเวลาแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

8. เสริมพลังและสร้างกำลังใจ เพื่อให้ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะเรียนต่อไป ครูต้องใช้ทุกวิถีที่จะกระตุ้น เพื่อสร้างความสนใจกับผู้เรียนต่อไปได้

9. ร่วมในการประเมินผล โดยให้คำแนะนำเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง เพื่อดูว่าสามารถเรียนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนมากนักน้อยเพียงใด

10. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผล จะเป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขบทเรียนต่อไป

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2537 : 76-78)

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นเตรียมความพร้อมให้แก่นักเรียนและสร้างความสนใจให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น อยากคิด อยากทำ เพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

2. ขั้นปฏิบัติการกิจกรรม (ขั้นสอน) เป็นขั้นที่ต่อจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ถือว่าเป็นขั้นสำคัญที่สุดทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติในขั้นนี้มีหลายอย่างเช่น การค้นคว้า การอภิปรายกลุ่ม การรายงาน การแสดงบทบาทสมมติ การพูด แสดงความคิดเห็น การสาธิต การเล่าเรื่อง การเล่นเกม ฯลฯ

3. ขั้นสรุปและวัดผล เป็นขั้นการสรุปเนื้อหาที่เรียนมาแล้วทั้งหมด สรุปทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติและทักษะที่นักเรียนได้รับ ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการสรุปบทเรียน หลังจากนั้นครูควรวัดผลการเรียนรู้ว่า นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยอาจใช้วิธีตอบคำถามให้ทำแบบทดสอบ ให้ทำแบบฝึกหัดหรือรายงานตามที่ครูวางแผนไว้

จากการวิจัยของ พิเชษฐ เสือเผ่า. (2543 : 101) ที่ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนทางไกลของนักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าครูประจำกลุ่มได้อธิบายเพิ่มเติมและจัดกิจกรรมต่างๆหลังชมรายการโทรทัศน์ เนื่องจากวิธีการเรียนทางไกลมีเวลาเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบของการพบกลุ่มเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างจำกัดในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตารางออกอากาศและความพร้อมของสถานที่และอุปกรณ์

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัตถุ สิ่งของภาพ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนหมายถึง ตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่างๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี สื่อการเรียนการสอนมีชื่อเรียกต่างๆกันไป เช่น อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์การศึกษา เทคโนโลยีการสอน เทคโนโลยีการศึกษา สื่อทัศนศึกษา สื่อทัศนูปกรณ์ แต่ปัจจุบันนิยมใช้คำว่า สื่อการสอนมากกว่า เพราะมีความหมายกว้างขวาง มีใช้หมายถึงเพียงสิ่งของที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน แต่หมายถึง ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่ก็ตาม หากนำมาประกอบการเรียนการสอนแล้วเกิดความเข้าใจอย่างรวดเร็ว ชัดเจนขึ้น เรียกว่า สื่อการสอนทั้งสิ้น (กิตติมา ปรีดีติลภ. 2532 : 68) ทำนองเดียวกับที่ จินตนา ไบกาซูยี. (2536 : 11) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนหมายถึง วัสดุ หรือเครื่องมือที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีข้อมูลเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนของครูและนักศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนด สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา เกิดทักษะกระบวนการและความรู้สึกนึกคิดต่างๆ อันจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร

สื่อเหล่านี้จะกลายเป็นสื่อการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อครูผู้สอนได้พิจารณาแล้วอย่างถี่ถ้วนว่า สามารถจะนำมาใช้ในกระบวนการของการเรียนการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อจุดประสงค์ที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม และนำไปใช้ให้บรรลุจุดประสงค์นั้น บางครั้งสื่อที่มีอยู่ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนได้และไม่อาจจะหาได้จากที่อื่นๆ ครูผู้สอนก็อาจจะต้องคิดขึ้นเอง เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนต้องทราบก่อนว่า จะต้องสอนเรื่องอะไร ใครคือผู้เรียน จะต้องจัดการกระบวนการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ควรจะใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างไร มีสื่อนั้นอยู่แล้วหรือไม่ หรือจะหาได้จากที่ใด หรือจะต้องทำขึ้นใหม่ ผู้สอนหรือผู้เรียนจะใช้สื่อการเรียนการสอนตอนไหนและจะต้องใช้เวลาเท่าไร มีกิจกรรมอะไรที่ผู้เรียนต้องกระทำอันสืบเนื่องมาจากการศึกษาสื่อการเรียนการสอนหรือไม่ สื่อการเรียนการสอนจะไม่ใช้สื่ออะไรก็ได้ที่ครูผู้สอนจะพอหาได้ หรือจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ หรือใช้เพื่อเป็นการฆ่าเวลา ซึ่งไม่ใช่จุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่แน่ชัด (พะยอม แก้วกำเนิด. 2534 : 81-82) การออกแบบสื่อการเรียนการสอนทางโทรทัศน์มีวิธีการเน้นจุดสนใจด้วยวิธีต่างๆ เช่น การใช้ลูกศรชี้ การขีดเส้นใต้ การใช้สี โดยใช้รูปทรง ขนาด สี หรือการวางตำแหน่งวัตถุ เป็นต้น ในปัจจุบันนิยมการออกแบบสื่อการเรียนการสอนด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะทำให้การออกแบบสะดวกและง่ายขึ้น โดยเลือกใช้โปรแกรมการใช้งานต่างๆได้มากมาย (สุรัชย์ สิกขามันฑิต. 2541 : 165) ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. (2533 : 19) ได้สำรวจการใช้สื่อทางไกลคือ สภาพการใช้สื่อการศึกษาทางไกล พบว่าผู้เรียนสามารถเลือกใช้ได้หลายลักษณะ แต่ผู้เรียนมักเลือกใช้ตามความสะดวกและใช้ได้ง่าย โดยเฉพาะสื่อแบบเรียน คู่มือ แบบฝึกหัด และ

เอกสารเสริมผู้เรียนให้ความสำคัญในสื่อลักษณะนี้สูง รองลงมาเป็นการพบกลุ่มและฟังรายการวิทยุ การใช้สื่อทัศนอื่น ๆ เช่น การใช้รายการวิทยุทัศน์ประกอบการศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเอง

กระบวนการของการวางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ครูผู้สอนควรพิจารณาดำเนินการในเรื่องต่างๆตามขั้นตอนต่อไปนี้ (พะยอม แก้วกำเนิด.

2534 : 82-87)

1. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน
2. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
3. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล
5. การกำหนดวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
6. การกำหนดหรือสร้างสื่อการเรียนการสอน
7. การทดสอบหรือทดลองใช้แผนการเรียนการสอน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะ

นำไปใช้จริง

8. การปรับปรุงแผนการเรียนการสอน

ครูผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักถึงรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆที่อาจเกิดขึ้นตามสภาพการเรียนการสอนทั้งในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อครูผู้สอนจะสามารถวางแผนการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนให้ละเอียดมีคุณภาพยิ่งขึ้น พฤติกรรมและเหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนดังกล่าวได้แก่

9. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในสิ่งที่เรียน
10. การบอกให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียน
11. การเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้เรียนเข้ากับความรู้ที่จะเรียนต่อไป
12. การเสนอความรู้ใหม่โดยอาศัยสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม
13. การชี้แนะวิธีการทำความเข้าใจความรู้ใหม่
14. การให้โอกาสผู้เรียนได้ทดสอบความรู้ความเข้าใจ
15. การให้ข้อมูลย้อนกลับ
16. การให้โอกาสผู้เรียนนำความรู้ไปใช้

การสร้างสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการเรียนการสอนเช่นเดียวกับ การวางแผนและการสร้างแผนการเรียนการสอนรวมทั้งเกี่ยวกับเหตุการณ์ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน เราจึงสามารถนำกระบวนการของการวางแผนการเรียนการสอนมาใช้ในการ สร้างสื่อการเรียนการสอนได้ โดยกระบวนการสร้างสื่อการเรียนการสอน ในเรื่องต่างๆ ตาม ขั้นตอนต่อไปนี้

17. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป
18. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน

19. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
20. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
21. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล
22. การกำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา
23. การกำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนการสอน
24. การทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน
25. การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน

ผู้สร้างสื่อการเรียนการสอนสามารถดำเนินการตามกระบวนการนี้ได้ ในส่วนของการสร้างสื่อการเรียนการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโสตทัศนก็ตาม ก่อนที่จะดำเนินการตามขั้นตอน ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร วางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอน สามารถดำเนินการไปที่ละขั้นตอนดังนี้

26. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป คือการพิจารณาจุดประสงค์ทั่วไปของแผนการเรียนการสอนในที่นี้จุดประสงค์ทั่วไปคือ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นจุดประสงค์ของการสร้างสื่อการเรียนการสอน

27. การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน คือการพิจารณาว่าผู้ที่จะใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นคือใคร มีความรู้และประสบการณ์เดิมมาอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณสมบัติส่วนอื่นๆ ของสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อไป

28. การกำหนดเนื้อหาสาระ คือการพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องหรือเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในสื่อการเรียนการสอนนั้น ว่าจะต้องประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ซึ่งสัมพันธ์กับจุดประสงค์และเหมาะสมกับผู้เรียนอย่างไร

29. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คือการตีความและจำแนกแยกย่อยจุดประสงค์ทั่วไปให้ละเอียดลงไปถึงขนาดทราบว่า เมื่อผู้เรียนศึกษาสื่อการเรียนการสอนนั้นแล้ว สามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

30. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล คือการหาวิธีการและรูปแบบที่จะทดสอบและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

31. การกำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา คือการวางแผนว่าจะเสนอเนื้อหาสาระในรูปแบบใด เรียงลำดับหัวข้อและเนื้อหาอย่างไร มีตัวอย่าง มีการนำเรื่อง สรุปเรื่องหรือ ทบทวนเรื่องอย่างไร ควรมีแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมแทรกอยู่ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

32. การกำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อ คือการพิจารณาว่าในการตัดสินใจสร้างสื่อการเรียนการสอนชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโสตทัศน ผู้สร้างจะหาข้อมูลสนับสนุนได้จากแหล่งใด เช่น แหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อหา แผนภูมิภาพประกอบ เป็นต้น

33. การทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน คือการวางแผนนำต้นแบบของสื่อการเรียนการสอนที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของผู้เรียนที่จะต้องใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นประกอบการเรียนการสอนจริง ทั้งนี้เพื่อศึกษาข้อบกพร่องต่างๆ

34. การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน คือกระบวนการขั้นสุดท้ายที่ผู้สร้างสื่อการเรียนการสอนปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนของตนหลังจากที่ได้ศึกษาข้อบกพร่องต่างๆ

การวัดผลประเมินผล

การประเมินเป็นกลไกสำคัญในการประเมินผลความสามารถและทักษะของผู้เรียน ข้อควรคำนึงคือ การพัฒนาศักยภาพของครูด้านการวัดผลและประเมินผลอาจใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เช่น ถ้าวัดเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ก็อาจจะใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือหลักและใช้เครื่องมืออื่นประกอบ เช่น การพิจารณาผลงานของผู้เรียน การตั้งคำถามในห้องเรียน การสังเกตพฤติกรรม ที่สำคัญคือ ผลจากการประเมินจะต้องสะท้อนให้เห็นความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ชุมพล ศรีทองกุล. 2544 : 5)

รูปแบบและวิธีการวัดผลประเมินผลต้องได้รับการออกแบบเฉพาะ เครื่องมือหรือแบบทดสอบจะต้องมีคุณภาพที่ดี ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้ (พัลลภ พิริยะสุรวงศ์. 2540 : 12)

1. มีความเที่ยงตรง แบบทดสอบที่ดีต้องมีความเที่ยงตรงวัดได้ในสิ่งที่ต้องการ ควรมีความเที่ยงตรงทั้งในด้านเนื้อหา เที่ยงตรงตามโครงสร้าง เที่ยงตรงตามสภาพการณ์

2. ให้ความยุติธรรม ความมีข้อสอบง่าย และยากจะปนกันไปเป็นไปตามสัดส่วนเปอร์เซ็นต์ตามความยากง่าย

3. มีประสิทธิภาพ เป็นแบบทดสอบที่ดี ให้คะแนนได้เร็ว

4. มีค่าความเชื่อมั่น ควรมีค่าความเชื่อมั่น เป็นมาตรฐาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535 : 203) ได้สรุปเทคนิคการวัดผลประเมินผล ดังนี้

1. เทคนิคการสังเกต การสังเกตที่ดีมีดังต่อไปนี้

1.1 ควรสังเกตเฉพาะเป็นเรื่องๆ ที่ต้องการเท่านั้น

1.2 ต้องมีเกณฑ์ในการสังเกต

1.3 ต้องสังเกตด้วยความละเอียดรอบครอบ

1.4 มีการจดบันทึกข้อมูล

1.5 ควรใช้เครื่องมือประกอบการสังเกต

2. เทคนิคการตรวจสอบผลงาน การตรวจสอบผลงานมีเทคนิคดังนี้

2.1 วิธีการจัดเรียงลำดับ โดยอาจเรียงจากผลงานที่ดีที่สุดของผู้เรียน จนถึงผลงานที่

อ่อนที่สุด

2.2 วิธีจัดอันดับคุณภาพ โดยใช้วิธีแรกคือ จัดเรียงลำดับก่อนแล้วจึงแปลงอันดับให้เป็น

ตำแหน่งร้อยละ

2.3 เทคนิคในการสัมภาษณ์ เป็นการถามด้วยปากเปล่า มีเทคนิควิธี ดังนี้

2.3.1 มีการตั้งจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์

2.3.2 การเตรียมคำถามในเรื่องที่ถาม

2.3.4 สร้างบรรยากาศให้มีความรู้สึกที่นักเรียนอยากตอบ

2.3.5 ให้เวลาคิดกระตุ้นให้เกิดความคิดแล้วจึงตอบ

2.3.6 ควรมีการสัมภาษณ์แบบต่อเนื่อง

2.3.7 ควรมีการเก็บบันทึกการสัมภาษณ์ทุกครั้ง

2.4 เทคนิคการสอบด้วยข้อเขียน แบบทดสอบข้อเขียนเป็นการวัดผลนักเรียนโดยให้ผู้เรียนตอบลงในกระดาษคำตอบเป็นหลัก เทคนิควิธีการใช้แบบทดสอบด้วยข้อเขียนมี ดังนี้

2.4.1 ควรจัดให้มีการทดสอบทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและภายหลังการเรียน แบบทดสอบข้อเขียนใช้ในการวัดความรู้ความเข้าใจได้มากกว่าการวัดทักษะปฏิบัติและเจตคติ

2.4.2 การทดสอบด้วยข้อเขียน ควรมีหลายลักษณะ ทั้งอัตนัยและปรนัย

2.4.3 ครู อาจารย์ ควรจะได้จัดเก็บข้อสอบที่สร้างขึ้นและปรับปรุงให้ดีขึ้น

แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา

เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน และการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรกำหนดแนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ. 2545 : 251,253,257-259)

1. ระบบบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา เป็นกลไกในการดำเนินงานและการสนับสนุนเอื้ออำนวยให้การวัดผลประเมินผลในสถานศึกษาดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ภารกิจของการวัดประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา กำหนดเป็นภาระงาน กระบวนการดำเนินงาน และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานวัดผลประเมินผลการเรียน

2. บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการประเมินผลการเรียน ในการดำเนินการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา ควรใช้หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม และการร่วมคิดร่วมทำ (participation & collaboration) โดยเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน กับผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรฝ่ายต่างๆของสถานศึกษา ซึ่งบุคลากรแต่ละฝ่าย ควรมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการประเมินผลการเรียน

3. แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนผู้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามภารกิจ ซึ่งแต่ละภารกิจมีแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 การประเมินผลก่อนเรียน เป็นการประเมินโดยครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาที่จะประเมินความพร้อมพื้นฐานของผู้เรียน และการประเมินความรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนการเรียน

เพื่อสรรหาสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความพร้อมพื้นฐานและความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

3.1.1 วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานของเรื่องที่จะต้องเรียน

3.1.2 เลือกวิธีการและจัดทำเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.1.3 ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน

3.1.4 นำผลการประเมินไปดำเนินการปรับปรุงผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างเพียงพอก่อนดำเนินการสอน

3.1.5 จัดการเรียนการสอนในเรื่องที่จัดเตรียมไว้

3.2 การประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนว่าบรรลุตามผลการเรียนที่คาดหวังในการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และส่งเสริมผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถให้เกิดพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.2.1 วางแผนการเรียนรู้และประเมินผลระหว่างเรียน

3.2.2 เลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับภาระงานหรือหลังจากการจัดกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ ซึ่งอาจใช้วิธีการประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล การประเมินจากการปฏิบัติ (performance assessment) การประเมินสภาพจริง (authentic assessment) หรือการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment)

3.2.3 กำหนดสัดส่วนการประเมินผลระหว่างเรียนกับการประเมินผลปลายภาคเรียนหรือปลายปี โดยควรให้น้ำหนักความสำคัญของการประเมินผลระหว่างเรียนในสัดส่วนที่มากกว่าการประเมินผลปลายภาคเรียนหรือปลายปี

3.2.4 จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนเกี่ยวกับการประเมินผลระหว่างเรียน โดยระบุวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนตามวิธีการที่ประเมิน

3.2.5 การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน เมื่อผ่านการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่งหรือสิ้นสุดการเรียนรายวิชาปลายปีหรือปลายภาค ประกอบด้วย การประเมิน 2 ลักษณะคือ

3.2.6 การประเมินหลังเรียน เป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่ได้เรียนจบความสำเร็จของผู้เรียน เมื่อผ่านการเรียนรู้ตามผลการเรียนที่คาดหวังหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับผล การประเมินก่อนเรียนแล้ว ผู้เรียนเกิดพัฒนาการมากขึ้นเพียงไร โดยใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินชุดเดียวกัน หรือคู่ขนานกัน

3.2.7 การประเมินผลการเรียนปลายปีหรือปลายภาค เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รวมทั้งการสรุปตัดสิน

ความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค และเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไข ช่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินได้อย่างหลากหลาย

ดังนั้นการวัดผลประเมินผล จึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นครั้งแรกของการวัดผลประเมินผลจากผู้เรียนในอันดับแรก อีกทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่ โรมินี (เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. 2538 : 28 ; อ้างอิงจาก Romine. 1974 : 139-143) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนที่จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพนั้น ด้านหนึ่งที่ติดอันดับคือ ด้านการประเมินผลเกี่ยวกับข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงทางการเรียน เช่น เมื่อมีการรายงานหรือการสอบพอดตรวจเสร็จแล้ว ผู้สอนต้องรีบแจ้งให้ผู้เรียนทราบและมีการชี้แจงด้วยว่าทำไมผลจึงเป็นเช่นนั้นสอดคล้องกับ กิบป์ (พิเชษฐ เสือเผ่า. 2543 : 111 ; อ้างอิงจาก Gibb. 1964 : 58-59) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนการสอนไว้ว่า ในการให้การศึกษาแก่ผู้ใหญควรให้นักศึกษาได้ทราบความก้าวหน้าของตนเองด้วยการสร้างความมั่นใจในการเรียนการสอนแก่ผู้ใหญ่นั้น ครูควรใช้วิธีการกระตุ้นด้วยการทดสอบบ่อยๆ เพื่อให้ นักศึกษารู้สึกว่าเขาประสบความสำเร็จในการเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) และได้ดำเนินการตามลำดับสาระดังนี้ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไทยศึกษา จากสนามสอบที่เป็นศูนย์วิทยพัฒนาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยจัดเป็นสนามสอบรายวิชาไทยศึกษาทั้ง 2 สนามสอบได้แก่ ที่ทำการสอบปลายภาค ณ สนามสอบภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 สนามสอบที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี และสนามสอบที่ 2 โรงเรียนชินโรรสวิทยาลัยเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถาม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 9,386 คน สำนักทะเบียนและวัดผล มสธ. (2547 : 1)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไทยศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 383 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($\alpha = .05$) โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973 : 725) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ชาย	3,060	125
หญิง	6,326	258
รวม	9,386	383

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
2. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถามของลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538 : 136-143) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใน 5 ด้านคือ ด้านหลักสูตรจำนวน 11 ข้อ ด้านอาจารย์จำนวน 14 ข้อ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 9 ข้อ ด้านสื่อการเรียนการสอนจำนวน 9 ข้อ และด้านการวัดผลประเมินผลจำนวน 10 ข้อ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อพิจารณาความครอบคลุมในเนื้อหา สำนวน และภาษา
5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องชัดเจนของข้อคำถาม และความสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
6. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขแล้ว เสนอประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษา จำนวน 50 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อคำถาม โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยการใช้วิธีการหาค่าร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบที (t-test) วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก จากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.71 ขึ้นไป (Ferguson. 1981 : 180) ซึ่งถือว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์สูงมาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ข้อคำถามจำนวน 53 ข้อ
8. นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1984 : 161) โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

9. เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ อายุ และลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนในการตอบ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษาดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษาดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษาดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษาดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษาดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายความว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเรื่อง
ดังกล่าวมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายความว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเรื่อง
ดังกล่าวมีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายความว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเรื่อง
ดังกล่าวมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายความว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเรื่อง
ดังกล่าวมีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายความว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเรื่อง
ดังกล่าวมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษา
2. ขอความร่วมมือจากนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จากศูนย์บริการการศึกษาที่จัดเป็นสนามสอบรายวิชา ไทยศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีและโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัยเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถาม
3. เมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในแต่ละด้านและโดยรวม วิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในแต่ละด้านและโดยรวม จำแนกตาม เพศ สถานภาพ วิเคราะห์โดยการทดสอบที (t-test for independent sample) สำหรับตัวแปร อายุ ลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม วิเคราะห์โดยใช้ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานได้แก่
 - 1.1 ค่าความถี่ (Frequency)
 - 1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 1.3 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) (Ferguson. 1981: 49)
 - 1.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (Ferguson. 1981: 98)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

2.1 การวิเคราะห์โดยหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบที (t-test)

2.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alphacoefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1984 : 161)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยการทดสอบที (t-test for independent sample)

3.2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 113) และในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ตอนที่ 4 การสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยการ แจกแจงความถี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศชาย	125	32.6
1.2 เพศหญิง	258	67.4
รวม	383	100
2. สถานภาพ		
2.1 โสด	181	47.3
2.2 สมรส	202	52.7
รวม	383	100
3. ช่วงอายุ		
3.1 อายุต่ำกว่า 29 ปี	157	41.0
3.2 อายุระหว่าง 29 – 40 ปี	179	46.7
3.3 อายุ 41 ปี ขึ้นไป	47	12.3
รวม	383	100
4. ลักษณะในการชมรายการการศึกษาผ่านดาวเทียม		
4.1 ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์	18	4.8
4.2 ชมรายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์	69	18.0
4.3 ชมรายการซ่อมเสริม	179	46.7
4.4 ชมรายการสดและรายการซ่อมเสริม	117	30.5
รวม	383	100

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 383 คน เป็นเพศชายจำนวน 125 คน (ร้อยละ 32.6) และเพศหญิงจำนวน 258 คน (ร้อยละ 67.4) มีสถานภาพโสด จำนวน 181

คน (ร้อยละ 47.3) และสถานภาพสมรส จำนวน 202 คน (ร้อยละ 52.7) มีอายุต่ำกว่า 29 ปี จำนวน 157 คน (ร้อยละ 41) อายุระหว่าง 29 – 40 ปี จำนวน 179 คน (ร้อยละ 46.7) และอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 47 คน (ร้อยละ 12.3) และผู้รับชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 4.8) ชมรายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 69 คน (ร้อยละ 18.0) ชมรายการซ่อมเสริม จำนวน 179 คน (ร้อยละ 46.7) และชมรายการสดและรายการซ่อมเสริม จำนวน 117 คน (ร้อยละ 30.5)

ตอนที่ 2 การศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล โดยการวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3-8

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	นักศึกษา (n = 383)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านหลักสูตร	3.66	0.42	มาก
2. ด้านอาจารย์	3.67	0.45	มาก
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.69	0.48	มาก
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.68	0.46	มาก
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.70	0.46	มาก
รวมทุกด้าน	3.68	0.37	มาก

จากตาราง 3 นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมทุกด้านว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในแต่ละด้าน เป็นรายข้อ

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	นักศึกษา (n = 383)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ด้านหลักสูตร			
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษา	3.64	0.61	มาก
2. โครงสร้างของหลักสูตรกับจำนวนหน่วยกิต	3.63	0.55	มาก
3. ความทันสมัยของเนื้อหารายวิชาที่เรียนกับสถานการณ์ปัจจุบัน	3.61	0.54	มาก
4. จำนวนหน่วยกิตกับเนื้อหาวิชาที่เรียน	3.61	0.55	มาก
5. ความสอดคล้องของเนื้อหาวิชาที่เรียนกับเวลาที่กำหนดให้เรียน	3.62	0.57	มาก
6. ความเหมาะสมของหน่วยกิตกับเวลาในการศึกษา	3.64	0.60	มาก
7. การสอดแทรกจริยธรรมในวิชาชีพในเนื้อหาวิชา	3.59	0.60	มาก
8. การจัดหลักสูตรให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพอิสระ	3.71	0.62	มาก
9. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ	3.72	0.59	มาก
10. การส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษามีโอกาสศึกษาตามความสนใจและความต้องการ	3.75	0.63	มาก
11. โครงสร้างของหลักสูตรมีความยืดหยุ่น	3.74	0.60	มาก
รวม	3.66	0.41	มาก
ด้านอาจารย์			
12. ชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง	3.69	0.61	มาก
13. การเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม	3.56	0.64	มาก
14. มีการนำเอาเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน	3.70	0.65	มาก
15. เป็นผู้ริเริ่มค้นคว้าหาวิธีการสอนแบบทันสมัยอยู่เสมอ	3.71	0.60	มาก
16. การจัดผู้สอนที่มีทักษะความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ตามลักษณะเนื้อหาวิชาที่สอน	3.74	0.60	มาก
17. ลักษณะของงานที่มอบหมายกับเนื้อหาวิชา	3.67	0.61	มาก
18. การใช้ภาษาขณะสอน น้ำเสียงดังฟังชัดเจน	3.63	0.62	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	นักศึกษา (n = 383)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
19. เทคนิคและความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	3.64	0.61	มาก
20. ให้ความช่วยเหลือนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน	3.63	0.61	มาก
21. นำความรู้ใหม่ ๆ มาสอนสอดแทรกกับเนื้อหาวิชา	3.66	0.61	มาก
22. มีความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.65	0.62	มาก
23. ผู้สอนมีความรู้ตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอนตามกลุ่มวิชา	3.73	0.59	มาก
24. การให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ	3.67	0.65	มาก
25. การให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหา	3.68	0.63	มาก
รวม	3.67	0.45	มาก
ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน			
26. วิธีสอนทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้ เข้าใจง่าย	3.71	0.64	มาก
27. การใช้เทคนิคการสอนกับเนื้อหา	3.72	0.62	มาก
28. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับเนื้อหาในหลักสูตร	3.63	0.63	มาก
29. การหาแหล่งความรู้อื่น ๆ มาประกอบการสอน	3.69	0.64	มาก
30. การใช้เอกสารและตำราประกอบการเรียนในรายวิชา	3.74	0.66	มาก
31. การใช้เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในหัวข้อที่จะเรียน	3.68	0.62	มาก
32. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่จากสถานการณ์จริง	3.67	0.60	มาก
33. การเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายเสริมในชั้นเรียน	3.70	0.61	มาก
34. การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายตามลักษณะเนื้อหาวิชา	3.71	0.61	มาก
รวม	3.69	0.48	มาก
ด้านสื่อการเรียนการสอน			
35. สื่อในการเรียนการสอนที่ใช้มีความทันสมัย	3.72	0.60	มาก
36. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ช่วยให้ นักศึกษาเกิดทักษะในการเรียน	3.69	0.60	มาก
37. ประสิทธิภาพของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียนการสอน	3.68	0.65	มาก
38. วารสารและตำราเพื่อการศึกษาค้นคว้ากับจำนวนนักศึกษา	3.71	0.62	มาก
39. เทคนิคการถ่ายทำและตัดต่อรายการออกอากาศทำได้น่าสนใจ	3.68	0.64	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	นักศึกษา (n = 383)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
40. ลักษณะสัญญาณในการออกอากาศมีความคมชัด	3.67	0.60	มาก
41. เสียงในรายการออกอากาศคมชัด	3.64	0.60	มาก
42. ขนาดของตัวอักษรประกอบการเรียนมีความชัดเจน	3.67	0.61	มาก
43. การออกอากาศตรงเวลาตามที่ตารางออกอากาศกำหนด	3.66	0.61	มาก
รวม	3.68	0.46	มาก
ด้านการวัดผลประเมินผล			
44. การแจ้งการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ	3.73	0.65	มาก
45. การนำเอาผลการวัดผลประเมินผลมาใช้ประโยชน์ เช่น การจัดสอนเสริม	3.81	0.61	มาก
46. การกำหนดเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผล	3.76	0.59	มาก
47. ความชัดเจนของเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผล	3.77	0.60	มาก
48. ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลตรงตามจุดประสงค์ของรายวิชา	3.68	0.61	มาก
49. ความครอบคลุมของข้อสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชา	3.62	0.56	มาก
50. การวัดผลประเมินผลมีความชัดเจนถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนด	3.69	0.58	มาก
51. จำนวนข้อคำถามของรายวิชาต่างๆที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้กับเวลาที่ใช้ในการสอบ	3.67	0.58	มาก
52. การวัดผลประเมินผลหลายรูปแบบ	3.67	0.59	มาก
53. เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดผลประเมินผล	3.64	0.59	มาก
รวม	3.70	0.46	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	ชาย (n= 125)			หญิง (n = 258)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านหลักสูตร	3.63	.33	มาก	3.68	.45	มาก
2. ด้านอาจารย์	3.68	.33	มาก	3.67	.49	มาก
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.71	.41	มาก	3.69	.51	มาก
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.69	.39	มาก	3.67	.49	มาก
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.68	.39	มาก	3.72	.49	มาก
รวมทุกด้าน	3.68	.29	มาก	3.68	.40	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่านักศึกษาชายและหญิงมีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมและในแต่ละด้านว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพ

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	โสด (n=181)			สมรส (n = 202)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านหลักสูตร	3.70	.40	มาก	3.62	.42	มาก
2. ด้านอาจารย์	3.72	.43	มาก	3.62	.45	มาก
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.75	.46	มาก	3.64	.49	มาก
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.69	.45	มาก	3.67	.46	มาก
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.76	.42	มาก	3.65	.49	มาก
รวมทุกด้าน	3.73	.36	มาก	3.64	.37	มาก

จากตาราง 6 นักศึกษาที่มีสถานภาพโสด และสถานภาพสมรส มีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	อายุต่ำกว่า 29 ปี (n = 157 คน)			อายุ 29 – 40 ปี (n = 179 คน)			อายุ 41 ปีขึ้นไป (n = 47 คน)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านหลักสูตร	3.65	0.35	มาก	3.66	0.45	มาก	3.66	0.44	มาก
2. ด้านอาจารย์	3.67	0.37	มาก	3.65	0.48	มาก	3.69	0.48	มาก
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.67	0.42	มาก	3.69	0.52	มาก	3.75	0.47	มาก
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.63	0.40	มาก	3.69	0.50	มาก	3.74	0.44	มาก
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.71	0.38	มาก	3.69	0.50	มาก	3.70	0.51	มาก
รวมทุกด้าน	3.67	0.30	มาก	3.68	0.40	มาก	3.71	0.39	มาก

จากตาราง 7 นักศึกษาทุกช่วงอายุมีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะของการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	รายการสวด1ครั้ง/สป. (n = 18)				รายการสวด2ครั้ง/สป. (n = 69)				รายการชมเสริม (n = 179)				รายการสวดและ ชมเสริม(n = 117)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม	
1. ด้านหลักสูตร	3.95	0.53	มาก	3.61	0.30	มาก	3.66	0.44	มาก	3.63	0.37	มาก				
2. ด้านอาจารย์	4.04	0.69	มาก	3.59	0.29	มาก	3.69	0.47	มาก	3.61	0.39	มาก				
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	4.05	0.71	มาก	3.64	0.32	มาก	3.70	0.51	มาก	3.64	0.42	มาก				
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.04	0.76	มาก	3.61	0.28	มาก	3.70	0.48	มาก	3.61	0.40	มาก				
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.08	0.56	มาก	3.65	0.37	มาก	3.70	0.47	มาก	3.67	0.43	มาก				
รวมทุกด้าน	4.03	0.59	มาก	3.62	0.23	มาก	3.69	0.39	มาก	3.63	0.31	มาก				

จากตาราง 8 แสดงว่า นักศึกษาที่ชมรายการสวด 1 ครั้ง/สัปดาห์ ชมรายการสวด 2 ครั้ง/สัปดาห์ ชมรายการชมเสริม และชมรายการสวดและชมเสริม มีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ สถานภาพ อายุ และลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ดังแสดงในตาราง 9-13

ตาราง 9 การเปรียบเทียบทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	ชาย (n = 125)		หญิง (n = 258)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	3.63	.33	3.68	.45	-1.04	.30
2. ด้านอาจารย์	3.68	.33	3.67	.49	.23	.82
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.71	.41	3.69	.51	.34	.74
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.69	.39	3.67	.49	.31	.76
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.68	.39	3.72	.49	-.75	.45
รวมทุกด้าน	3.68	.29	3.68	.40	-.20	.84

จากตาราง 9 แสดงว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพ

การจัดการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม	โสด (n=181)		สมรส (n = 202)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	3.70	.40	3.62	.42	1.89	.06
2. ด้านอาจารย์	3.72	.43	3.62	.45	2.23	.03
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรม การเรียนการสอน	3.75	.46	3.64	.49	2.27	.02
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.69	.45	3.67	.46	.40	.69
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.76	.42	3.65	.49	2.44	.02
รวมทุกด้าน	3.73	.36	3.64	.37	2.28	.02

จากตาราง 10 แสดงว่า นักศึกษาที่มีสถานภาพโสด และนักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส มีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีทัศนะ แตกต่างกันในด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผล ประเมินผล ส่วนด้านอื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 11 การเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.00	0.00	0.00	1.00
	ภายในกลุ่ม	380	64.76	0.17		
	รวม	382	64.76			
2. ด้านอาจารย์	ระหว่างกลุ่ม	3	0.05	0.02	0.14	0.87
	ภายในกลุ่ม	380	75.80	0.20		
	รวม	382	75.86			
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.21	0.11	0.46	0.63
	ภายในกลุ่ม	380	86.57	0.23		
	รวม	382	86.78			
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.57	0.28	1.36	0.26
	ภายในกลุ่ม	380	79.32	0.21		
	รวม	382	79.89			
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.05	0.02	0.12	0.89
	ภายในกลุ่ม	380	80.35	0.21		
	รวม	382	80.40			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.05	0.02	0.21	0.81
	ภายในกลุ่ม	380	50.89	0.13		
	รวม	382	50.95			

จากตาราง 11 แสดงว่า นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะการชมรายการ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	3	1.86	0.62	3.73	0.01
	ภายในกลุ่ม	379	62.90	0.17		
	รวม	382	64.76			
2. ด้านอาจารย์	ระหว่างกลุ่ม	3	3.45	1.15	6.02	0.01
	ภายในกลุ่ม	379	72.42	0.19		
	รวม	382	75.86			
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.77	0.92	4.16	0.01
	ภายในกลุ่ม	379	84.01	0.22		
	รวม	382	68.78			
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	3.30	1.10	5.45	0.01
	ภายในกลุ่ม	379	76.59	0.20		
	รวม	382	79.89			
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	2.87	0.96	4.67	0.01
	ภายในกลุ่ม	379	77.54	0.21		
	รวม	382	80.40			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.78	0.93	7.30	0.01
	ภายในกลุ่ม	379	48.17	0.13		
	รวม	382	50.95			

จากตาราง 12 แสดงว่า นักศึกษาที่มีลักษณะในการชมรายการแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ดังแสดงในตารางที่ 13-18

ตาราง 13 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวม จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่

ลักษณะการชมรายการ การศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม		ชมรายการ สด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ สด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ ซ่อมเสริม	ชมรายการ สดและซ่อม เสริม
	$\bar{X}$	4.03	3.62	3.69	3.63
ชมรายการสด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	4.03		*	*	*
ชมรายการสด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	3.62				
ชมรายการซ่อมเสริม	3.69				
ชมรายการสดและซ่อมเสริม	3.63				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า นักศึกษาที่ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยรวมแตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการ 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 14 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่

ลักษณะการชมรายการ การศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม		ชมรายการ สด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ สด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ ซ่อมเสริม	ชมรายการ สดและซ่อม เสริม
	$\bar{X}$	3.95	3.61	3.66	3.63
ชมรายการสด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	3.95		*	*	*
ชมรายการสด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	3.61				
ชมรายการซ่อมเสริม	3.66				
ชมรายการสดและซ่อมเสริม	3.63				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า นักศึกษาที่ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตรแตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการ 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 15 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านอาจารย์ จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่

ลักษณะการชมรายการ การศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม		ชมรายการ สด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ สด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ ซ่อมเสริม	ชมรายการ สดและซ่อม เสริม
	$\bar{X}$	4.04	3.59	3.69	3.61
ชมรายการสด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	4.04		*	*	*
ชมรายการสด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	3.59				
ชมรายการซ่อมเสริม	3.69				
ชมรายการสดและซ่อมเสริม	3.61				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า นักศึกษาที่ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านอาจารย์แตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการ 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 16 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นรายคู่

ลักษณะการชมรายการ การศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม		ชมรายการ สด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ สด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ ซ่อมเสริม	ชมรายการ สดและซ่อม เสริม
	$\bar{X}$	4.05	3.64	3.70	3.64
ชมรายการสด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	4.05		*	*	*
ชมรายการสด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	3.64				
ชมรายการซ่อมเสริม	3.70				
ชมรายการสดและซ่อมเสริม	3.64				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า นักศึกษาที่ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการ 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 17 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่

ลักษณะการชมรายการ การศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม		ชมรายการ สด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ สด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ ซ่อมเสริม	ชมรายการ สดและซ่อม เสริม
	$\bar{X}$	4.04	3.61	3.70	3.61
ชมรายการสด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	4.04		*	*	*
ชมรายการสด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	3.61				
ชมรายการซ่อมเสริม	3.70				
ชมรายการสดและซ่อมเสริม	3.61				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า นักศึกษาที่ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านสื่อการเรียนการสอน แตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการ 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 18 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านการวัดผลประเมินผล จำแนกตามลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรายคู่

ลักษณะการชมรายการ การศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม		ชมรายการ สด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ สด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	ชมรายการ ซ่อมเสริม	ชมรายการ สดและซ่อม เสริม
	$\bar{X}$	4.08	3.65	3.70	3.67
ชมรายการสด 1 ครั้ง/ สัปดาห์	4.08		*	*	*
ชมรายการสด 2 ครั้ง/ สัปดาห์	3.65				
ชมรายการซ่อมเสริม	3.70				
ชมรายการสดและซ่อมเสริม	3.67				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า นักศึกษาที่ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการ 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 การสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยการ แจกแจงความถี่

ตาราง 19 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในแต่ละด้าน

ทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	ความถี่
1.ด้านหลักสูตร	
1.1 หลักสูตรมีความชัดเจนดีมาก	39
ต้องการเพิ่มเติม	
1.2 ควรจัดหลักสูตรเพิ่มขึ้นจากเดิมและมีความหลากหลาย	28
1.3 หลักสูตรควรพัฒนาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ	58
2. ด้านอาจารย์	
ต้องการเพิ่มเติม	
2.1 ก่อนเริ่มเข้าชั้นเรียนควรมีการทบทวนถึงเรื่องเดิมด้วย	19
2.2 ก่อนจบชั่วโมงควรมีการทบทวนสิ่งที่ได้สอนไปแล้ว	31
2.3 ควรจัดให้มีวิทยากรที่หลากหลายเพิ่มเติมในการบรรยายในชั้นเรียน	32
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	
ต้องการเพิ่มเติม	
3.1 กิจกรรมควรมีความหลากหลาย	8
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	
ต้องการเพิ่มเติม	
4.1 เพิ่มสื่อที่ทันสมัยอยู่ตลอด	27
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	
ต้องการเพิ่มเติม	
5.1 ควรมีการวัดผลประเมินผล เดือนละ 1 ครั้ง	5

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จำแนกตามเพศ สถานภาพ อายุ ลักษณะการรับชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล จำแนกตาม เพศ สถานภาพ อายุ ลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไทยศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 383 คน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่รับชมรายการศึกษาจากรูปแบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 53 ข้อ ใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรจำนวน 11 ข้อ ด้านอาจารย์จำนวน 14 ข้อ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 9 ข้อ ด้านสื่อการเรียนการสอนจำนวน 9 ข้อ และด้านการวัดผลประเมินผลจำนวน 10 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามฉบับนี้เท่ากับ 0.94 ในตอนท้ายของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงทัศนะเพิ่มเติม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แบบสอบถามจำนวน 383 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์ทั้งหมด 383 คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใน 5 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมและในแต่ละด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในแต่ละด้านและโดยรวม จำแนกตาม เพศ สถานภาพ วิเคราะห์โดยการทดสอบที (t-test for independent sample) สำหรับตัวแปรอายุ และลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม วิเคราะห์โดยใช้ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษามีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก
2. นักศึกษาชายและนักศึกษหญิงมีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
3. นักศึกษาสถานภาพแตกต่างกันมีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีทักษะแตกต่างกันในด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ส่วนด้านอื่นๆไม่พบความแตกต่าง
4. นักศึกษามีอายุแตกต่างกันมีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
5. นักศึกษาที่มีลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแตกต่างกันมีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยนักศึกษชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติส่วนคู่อื่นๆไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเนื่องมาจากหลักสูตรมีความครอบคลุมและยืดหยุ่นได้เหมาะสมกับนักศึกษา อีกทั้งนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีความหลากหลายในด้านอายุ และทางมหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงหลักสูตร ปรับเนื้อหาให้ทันสมัยเพิ่มทางเลือกที่หลากหลายในการเรียนระบบทางไกล ไปสู่การเรียนในระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ดังที่แอทเวิร์ดและฮาร์วีย์ (Ashworth & Harvey, 1994 : 28-28) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพจะต้องมีการวางแผนมีการพยากรณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต มีการจัดองค์กร มีความกระตือรือร้นในการดำเนินการ มีการควบคุม มีความร่วมมือและมีการติดต่อสื่อสาร สอดคล้องกับธำรง บัวศรี (2542 : 164-169) ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรต้องมีความสอดคล้องและส่งเสริมค่านิยมของสังคม รวมทั้งสนองความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพันธ์ศักดิ์ พลสารมัย (2543 : 111) ที่ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี พบว่า การจัดหลักสูตรต้องจัดให้มีความหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งหลักสูตรเหล่านี้จะมีลักษณะเด่น และมีความยืดหยุ่นสูง ควรจัดหลักสูตรเพิ่มขึ้นจากเดิมและให้มีความหลากหลาย หลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอนมีความชัดเจนดีมากแต่หลักสูตรควรพัฒนาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอเช่นกัน

1.2 ด้านอาจารย์ จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก อาจารย์ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี มีการชี้แจงจุดประสงค์ของรายวิชา เพราะนักศึกษาสามารถเตรียมตัวก่อนการเข้าเรียนได้ การจัดอาจารย์ที่มีความรู้ตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ตรงตามลักษณะเนื้อหาวิชา มีทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา สรุปเนื้อหาทั้งหมดท้ายชั่วโมงที่ทำการสอนในส่วนที่ทำความเข้าใจยากของเนื้อหาวิชาที่เรียน ดังที่โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 28-30) กล่าวว่า อาจารย์เป็น ตัวจักรที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอนของอาจารย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ในทำนองเดียวกับวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544 : 74-75) ที่กล่าวถึงการกำหนดสาระในการสอนไว้ว่า อาจารย์ต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของรายวิชา เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับ พื้นฐานความรู้ของผู้เรียน อาจารย์ควรศึกษาดำรงและเอกสารที่จะนำมากำหนดสาระเพื่อมาตรฐานของวิชานั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของสรินทร์ สุทองหล่อ (2543 : 108) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต พบว่าผู้สอนที่ดี

จะต้องรู้จักเลือกเทคนิคการสอนแบบต่างมาใช้ให้เหมาะกับรายวิชาที่เรียน คำนี้ถึงขนาดของกลุ่มผู้เรียน และความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เหมาะสมที่สุด

1.3 ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเป็นเพราะวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายรวมไปถึงการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้แก่นักศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องในรายวิชา อีกทั้งมหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมให้ใช้วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังที่ อุทุมพร จามรมาร (2541 : 5) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนเกี่ยวข้องกับการระบุจุดประสงค์ในการเรียนการสอน และระบุเทคนิคการสอนของอาจารย์การเรียนของนักศึกษา ตลอดจนการบรรยายในชั้นเรียน สอดคล้องกับจรัส สุวรรณเวลาและคณะ (2540 : 153) ที่กล่าวว่า การสร้างบัณฑิตให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดีมีคุณธรรม มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้เกิดคุณธรรมโดยจัดประสบการณ์ เช่น จัดกิจกรรมนอกหลักสูตรซึ่งฝึกให้นักศึกษารู้จักทำงานเพื่อกลุ่มเพื่อส่วนรวม ฝึกฝนให้รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ดังที่สุพจน์ โจนวล (2530 : 86) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนะของอาจารย์และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาต่อวิชาพื้นฐานทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่า นิสิตเห็นด้วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลค้นคว้าด้วยตนเอง เพราะการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาจะให้วิธีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมากอาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีการใช้สื่อที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องนำมาใช้ควบคู่กับระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม รวมทั้งหนังสือและตำราสำหรับการค้นคว้ามีเพียงพอกับจำนวนและความต้องการของนักศึกษา ดังที่ กิตติมา ปรีดีดิolk (2532 : 68) ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนคือ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนสถานที่ต่างๆ เมื่อนำมาประกอบการเรียนการสอนแล้วทำให้เกิดความเข้าใจง่าย รวดเร็ว ชัดเจน ย่อมเรียกว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสรินทร์ สุทองหล่อ (2543 : 109) ที่ศึกษาการจัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร พบว่ามีความเหมาะสมมาก

1.5 ด้านการวัดผลประเมินผล จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเป็นเพราะข้อสอบส่วนใหญ่เน้นความเข้าใจ จำนวนข้อสอบกับเวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบเหมาะสม และยังมีการแจ้งให้นักศึกษาทราบผลการวัดผลประเมินผลในการสอบแต่ละครั้งทำให้นักศึกษาได้รับข้อมูลถูกต้องรวดเร็ว และมีการพัฒนาระบบการวัดผลอย่างต่อเนื่อง โดยนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการวัดผล อาจารย์สามารถป้อนข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ทำให้มีความสะดวกรวดเร็ว การประกาศผลการเรียนเป็นไปตามปฏิทินการศึกษาที่มหาวิทยาลัยกำหนด และสอดคล้องกับสมนึก ภัททิยธนี (2542 : 4) ที่กล่าวว่า การประเมินผลการศึกษาที่ดีต้องมาจาก

การวัดผลที่ดี คือมีการวัดผลที่ถูกต้องแม่นยำ และตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ควรมีการวัดผล ประเมินผล เดือนละ 1 ครั้ง ทำนองเดียวกับสรินทร์ สุทองหล่อ (2543 : 109) ที่ศึกษาการจัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ตามความคิดเห็นของ นักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร พบว่า ในด้านการวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับมาก

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล จำแนกตาม เพศ สถานภาพ อายุ ลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ผลการวิจัยพบว่า

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในแต่ละด้านและโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความต้องการได้รับความรู้เพื่อ พัฒนาดนเองมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก อยู่ในสภาพแวดล้อมที่จัดการเรียนการสอน ที่เหมือนกันจากลักษณะของการจัดการศึกษารูปแบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเหมือนกัน ได้รับการสอนจากอาจารย์กลุ่มเดียวกันและในการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยได้ กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเป็นการควบคุมมาตรฐาน ของมหาวิทยาลัย ส่วนมากนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงใช้วิธีการเรียนและการทำความเข้าใจ ด้วยตนเอง มีวุฒิภาวะสูงในการรับผิดชอบต่อตนเองมีความละเอียดในการเก็บข้อมูลต่างๆที่ได้ เรียน ดังนั้นเพศจึงไม่ใช่ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ดังที่สวรงค์ ไคว้ตระกูล (2533 : 106) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างเพศเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวัง ความแตกต่างจริงมีน้อยมาก นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน และที่สำคัญไม่ควรคาดหวังว่าเพศใดเพศหนึ่งจะมีความสามารถโดดเด่นกว่ากัน ในทำนองเดียวกับ งานวิจัยของพิจิตรา สิริศรีสัมพันธ์ (2547 : 80) ทำการศึกษาทักษะที่มีต่อการเรียนการสอนผ่าน ทางคอมพิวเตอร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาต้องขวนขวายหาความรู้ ทบทวนบทเรียนที่ตนได้เรียนมาด้วยสื่อเทคโนโลยี ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธรา สังข์ศรี (2540 : 164) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาในการ เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษา โดยวิธีการเรียนทางไกลของ นักศึกษาผู้ใหญ่ในเขตอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มี ปัญหาการเรียนโดยรวมไม่ต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันเช่นกัน

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีทักษะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในด้านหลักสูตรและด้านสื่อการเรียนการสอนที่ไม่พบความแตกต่าง เนื่องจากรูปแบบของ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม นักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาจากนอกห้องเรียน เรียนในข้อจำกัดและ การนำเสนอผ่านสื่อการเรียนการสอนที่เหมือนกัน หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนจึงเป็นส่วนที่ นักศึกษาให้ความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวไม่แตกต่างกัน สำหรับทักษะที่แตกต่างกันในด้านอาจารย์

นักศึกษาให้ความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวไม่แตกต่างกัน สำหรับทัศนะที่แตกต่างกันในด้านอาจารย์ อาจเป็นเพราะสถานภาพที่แตกต่างกัน นักศึกษาจึงต้องเน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คนที่มีสถานภาพการสมรสอาจมีภาระในเรื่องส่วนตัวมากกว่าคนที่ไม่มีสถานภาพโสด อาจารย์จึงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนสอดคล้องกับชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2543 : 12-13) ที่กล่าวว่า ในรายการโทรทัศน์อาจารย์ต้องมีการกระตุ้นความสนใจและแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมาแล้ว นำเสนอบทเรียนอย่างกระชับ ชัดเจนแนะแนวการเรียน จึงจะทำให้เกิดการปฏิบัติที่หลากหลาย ตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด เมื่ออาจารย์ได้ทำการสรุปในช่วงสุดท้ายของการเรียนในภาคการศึกษาจะทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นดังที่จรัส สุวรรณเวลาและคณะ (2540 : 151) กล่าวว่า นักศึกษาจะต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน อาจเนื่องมาจากวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนไม่หลากหลายเพียงพอ การเชิญวิทยากรมาบรรยายเพิ่มในชั้นเรียนก็มีส่วนสำคัญ การเลือกวิธีการสอนควรคำนึงความเหมาะสมความถนัดของผู้เรียน ชั่วโมงในหลักสูตรจำนวนของผู้เรียนและขนาดของห้องเรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2542 : 119) ส่วนด้านการวัดผลประเมินผลที่นักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการวัดผลประเมินผลปลายภาคการศึกษาเป็นการวัดผลประเมินผลเพียงครั้งเดียวเท่านั้นและสถานภาพโสดหรือสมรสก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษามีการเตรียมตัวสอบที่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มีสถานภาพสมรสมีภาระทางครอบครัวและภาระด้านอื่นๆที่ต้องดูแลรับผิดชอบมากกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพโสด ในการเตรียมตัวสอบนักศึกษาที่มีสถานภาพสมรสต้องการมีเวลาในการเตรียมตัวสอบมากกว่าเดิม ในขณะที่นักศึกษาที่มีสถานภาพโสดไม่ต้องปฏิบัติภารกิจดังกล่าวจึงสามารถใช้เวลาในการเตรียมตัวสอบได้มากกว่าคนที่ไม่มีสถานภาพสมรสซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย จันทรเกษม (2538 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกัน

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากไม่ว่านักศึกษามีอายุแตกต่างกันอย่างไรก็ตามต่างก็มีความตั้งใจมุ่งมั่นในการศึกษาเนื่องจากระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการศึกษาที่ไม่บังคับในการเข้าชั้นเรียน หลักการของการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการศึกษาด้วยตนเองเป็นหลัก เน้นการให้นักศึกษาเกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆไม่ว่านักศึกษามีอายุต่างกันเท่าใดก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการศึกษาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพราะฉะนั้นอายุที่ต่างกันจึงไม่เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการศึกษาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เมื่อนักศึกษาได้รับประสบการณ์ด้านต่างๆ คล้ายคลึงกันย่อมส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันดังที่วิจิตร ศรีสอาน (2542 : 25). กล่าวว่า การอุดมศึกษาที่สำคัญคือ การมีอิสระในการปกครองตนเองและการมีเสรีภาพทางด้านวิชาการ ได้แก่ การศึกษาหา

ไปจากการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา การสอนในระดับอุดมศึกษาจึงต้องคำนึงถึง การเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพของ นักศึกษาในแต่ละคนไปจนถึงขีดสุด สอดคล้องกับไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524 : 49) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นเรื่องของคนกับคนเป็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และ ทักษะซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีความรู้มากย่อมจะมีโอกาสมากกว่าผู้ที่มีความรู้น้อย แต่ผู้ที่มีความรู้ น้อยย่อมมีโอกาสเช่นกัน ทำให้บรรยากาศของการเรียนรู้เป็นบรรยากาศของการช่วยเหลือ ร่วมมือใน ทำนองเดียวกับชินจิต นัยนิตย์ (2538 : 118) ทำการวิจัยการศึกษาความต้องการของนักศึกษา ทางไกลเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียม พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมี ความคิดเห็นไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับ พิเชษฐ เสือเฒ่า (2543 : 95) ที่ทำการศึกษารื่องความ คิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมของนักศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน

2.4 จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่าน ดาวเทียมแตกต่างกันมีทัศนะต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยรวมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติโดยนักศึกษาชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีทัศนะแตกต่างจากนักศึกษาที่ชม รายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และนักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและ รายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้าน สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล นักศึกษาที่ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ มี ทัศนะแตกต่างจากนักศึกษาที่ชมรายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์ นักศึกษาที่ชมรายการซ่อมเสริม และ นักศึกษาที่ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับคู่อื่นๆ ไม่พบ ความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาที่มีลักษณะการชม รายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์ เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ คิดว่ารายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีช่วงเวลาออกอากาศอยู่ในช่วงเวลาทำงานหรือ เดินทางกลับบ้าน เวลาที่จัดการเรียนการสอนอาจไม่ตรงกับช่วงเวลาของผู้รับชมรายการ หรืออาจ เนื่องมาจากความเหนื่อยล้าในการปฏิบัติหน้าที่และกิจวัตรประจำวัน จึงทำให้สามารถรับชมรายการ สดได้เพียง 1 ครั้ง/สัปดาห์เท่านั้น ถึงแม้ว่านักศึกษาชมรายการสดเพียง 1 ครั้ง/สัปดาห์ แต่มี ความตั้งใจสูงในการรับชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาของ บทเรียนที่ได้ศึกษาจากตำราหลักประจำวิชา นักศึกษาจึงอาจเห็นว่าการชมรายการสดสัปดาห์ละครั้ง มีความเหมาะสมมาก นอกจากนี้นักศึกษายังอาจชมรายการเพื่อเน้นความเข้าใจจากการศึกษาจาก แหล่งข้อมูลอื่นที่ทางมหาวิทยาลัยจัดไว้บริการได้ เช่น ห้องสมุดประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัด ที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ตลอดเวลาดังที่ กรมการศึกษา นอกโรงเรียน (2538 : 16) ได้กล่าวถึงการศึกษาทางไกลว่า การศึกษาทางไกลเป็นการใช้สื่อ สิ่งพิมพ์เป็นหลักโดยให้นักศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและชมรายการโทรทัศน์หรือ

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักโดยให้นักศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและชมรายการโทรทัศน์หรือวีดิทัศน์ เพื่อเสริมความรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนอกจากนี้นักศึกษายังรับชมรายการเพื่อการทบทวนความรู้ในเรื่องที่เรียนมาแล้วสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณ พิทย (2547 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษากิจการให้บริการศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ “มูม” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในห้องสมุดประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา “มูม” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านการให้บริการสื่อพบว่า นักศึกษามาใช้บริการ “มูม” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในวันหยุดราชการ (เสาร์-อาทิตย์) มากกว่าในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บริการ ยืม-คืน เอกสารการสอนชุดวิชามากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่าทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้การจัดหลักสูตรมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นควรมีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน เปิดกว้างให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาในหมวดวิชาเลือกเสรีมากขึ้น ควรจัดหลักสูตรเพิ่มขึ้นจากเดิมและมีความหลากหลาย

2. จากผลการศึกษาพบว่าทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมด้านอาจารย์มีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ให้มีศักยภาพสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการจัดอบรมสัมมนาให้มากกว่าเดิม มีจำนวนอาจารย์ประจำเพียงพอต่อการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในแต่ละศูนย์บริการการศึกษามากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้อาจจัดให้อาจารย์มีการพบนักศึกษานอกห้องเรียนหรือมีห้องเรียนตามศูนย์บริการการศึกษาดังๆเพิ่มมากขึ้น

3. จากผลการศึกษาพบว่าทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อพัฒนาวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมมากขึ้น มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้อาจารย์เรียนรู้วิธีการถ่ายทอดหรือเทคนิคการสอนในแบบต่างๆ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้นเช่น การศึกษาดูงานนอกสถานที่หลากหลายรูปแบบเป็นรายกลุ่มตามความเหมาะสมของกลุ่มนักศึกษา นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทยสอดแทรกในการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา เพื่อให้มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตต่อไป

4. จากผลการศึกษาพบว่าทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมด้านสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อพัฒนารูปแบบของสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรจัดตั้งศูนย์การสืบค้นแบบออนไลน์ (online) เพื่อสะดวกในการใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นการสืบค้นหาหนังสือ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาปรับปรุงด้านสัญญาณภาพและเสียง ขยายช่องสัญญาณการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในการออกอากาศเพิ่มมากขึ้นในหลายสาขาวิชา

5. จากผลการศึกษาพบว่าทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมด้านการวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้การวัดผลประเมินผลมีประสิทธิภาพมากขึ้นข้อสอบในรายวิชาที่มีอาจารย์สอนหลายคนควรจัดให้ข้อสอบอยู่ในมาตรฐานกลาง ควรให้อาจารย์ร่วมกันออกข้อสอบให้หลากหลายเพื่อเน้นความรู้ความเข้าใจของนักศึกษา ควรมีการวัดผลประเมินผล เดือนละ 1 ครั้งเพื่อให้ครอบคลุมความสามารถของนักศึกษาตรงตามจุดประสงค์ของรายวิชา และสามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปรียบเทียบทักษะของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
2. ควรศึกษารูปแบบวิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
3. ควรมีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในระดับปริญญาตรี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). คู่มือการดำเนินงานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- กิตติมา ปรีดีดิolk. (2532). การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนา.
- กิ่งแก้ว เอี่ยมแจ่ม. (2542). สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบึงพระพิบูล มหาเมฆ ตามทัศนะของนักศึกษา. กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขวัญแก้ว วัชโรทัย. (2546). การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งพับลิชชิ่ง.
- จรินทร์ เทศวานิช. (2536, กันยายน – ธันวาคม). การลงทุนการศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด : ความไม่เป็นธรรมที่ควรเปลี่ยนแปลง. 6 (3) : 43-55.
- จินตนา ไบกาชویی. (2536). การเขียนสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- จินตนา สุขมาก. "หลักการสอน," ใน เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา. ม.ป.พ.
- จรัส สุวรรณเวลาและคณะ. (2540). บนเส้นทางอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อลิ้น เพรส ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์.
- ชมพันธ์ ภูษธร ณ อยุธยา. (2543, มกราคม – เมษายน). "การพัฒนาระบบการสอน," ใน การสอน. 1 : 7-20.
- ชโลม มานวกุล. (2541). "การนำเอาเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียมเข้ามาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างไร," ใน การศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2537). นวัตกรรมหลักสูตร และการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- ชื่นจิต นัยนิตย์. (2538). การศึกษาความต้องการของนักศึกษาทางไกลเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียม ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสามัญ พ.ศ. 2530

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษานอกโรงเรียน). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชุมพล ศรีทองกุล. (2544, 1 มกราคม). "ครูกับการจัดกระบวนการเรียนรู้," ใน วิชาการ. 4 : 2-5.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : กิจศึกษา เทรดดิ้ง.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. (2530). การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน : เทคโนโลยีทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2544). การศึกษาผู้ใหญ่ : ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยณรงค์ ป้องบ้านเรือ. (2544). การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับ
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีป อภิสัท. (2537). "ดาวเทียมไทยคม สำคัญต่อการศึกษาของเยาวชนอย่างไร," ใน
กระจกเงา. กรุงเทพฯ : ชีเดียวริตคอมเพรส.
- ทัศนีย์ ตรีธาร. (2544). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียน
การสอน หลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนพร แสงขำ. (2542). ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับนวัตกรรมของครูสังกัดกรม
สามัญศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาระบบทางไกลผ่านดาวเทียม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนินทร์ ตรีประดับ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ภัทรินทร์ ศิริรัตน์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองดุริยางค์
ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพฯ เมื่อ 23 กันยายน 2547.
- ธิดา โมสิกรัตน์. (2543). "การศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวพระราชดำริใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว," ใน 24 ปี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :
คุรุสภา.
- _____. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอราวิชันการพิมพ์.
- นพมาศ ชีวเวดิน. (2538). "การปฏิสัมพันธ์ในระบบการศึกษาทางไกล," ใน การศึกษาผ่าน
ดาวเทียม. 4(30) : 3.

- นฤมล ดันธสุเรศรัฐ และคณะ. (2535). “แนวโน้มของการศึกษาทางไกลในประเทศไทย,” ใน *กรอบ 14 ปี สถาปนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2544). *การศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษาของไทย*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรีชา ชัดตติยาพงษ์. (2541). “แนวคิดการจัดระบบการศึกษา,” ใน *เทคโนโลยีการศึกษา*. 5(1) : 109.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). *การจัดและการบริหารอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม.
- ปทีป เมฆาคุณวุฒิ. (2545). *หลักสูตรอุดมศึกษา : การประเมินและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฝนทิพย์ ศรีสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ภัทรรินทร์ ศิริรัตน์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองดุริยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพ เมื่อ 23 กันยายน 2547.
- ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการสอน, สำนักวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พจมาศ ชุมพลอย. (2541). *การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางด้วยรายการโทรทัศน์เพื่อการสอน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (เทคโนโลยีการศึกษา) กรุงเทพฯ : ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรรณ ไวย่างกูร. (2546, มีนาคม- เมษายน). “การศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี,” ใน *สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 31(123) : 9.
- พระนอม แก้วกำเนิด. (2534). *การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา
- พินิต วัฒน. (2537). *การผลิตรายการโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2545). *หลักการวัดผลและประเมินการศึกษา*. กรุงเทพฯ : แฮสส์ ออฟ เดอร์มีสท์.
- พิเชษฐ เสือเผ่า. (2543). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมของนักศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. (2538). *การศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์คณิตศาสตร์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรา สังข์ศรี. (2540). *การศึกษาปัญหาการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา โดยวิธีเรียนทางไกลของนักศึกษาผู้ใหญ่ ในเขตอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย, วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2543). รายงานการวิจัยเอกสาร เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2524). หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- ไพรัช ธัชยพงษ์. (2540, มกราคม – กุมภาพันธ์). “อุดมศึกษาผ่านสื่อทางไกล : โอกาสทางการศึกษาคุณภาพ ความคุ้มค่าและความเป็นไปได้,” ใน *Information Research*. 1: 1-50.
- ปิญโญ สาร. (2519). หลักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัย, ทบวง. (2542). ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). 24 ปี มสธ. กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2546). 25 ปีแห่งการสถาปนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รสรินทร์ สุทองหล่อ. (2543). การจัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ระวีวรรณ อยู่สำราญ. (2545). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพาณิชย์การเพชรบุรีบริหารธุรกิจ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุจิร ภูสาระ. (2542). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จักร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : มติชน.
- เรณู สัจจะเวทะ. (2546). ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ประเภทวิชาพาณิชยกรรม วิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรรณพร นัทรทอง. (2546). การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วรรณเพ็ญ สิดไทย. (2547). การใช้บริการศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ มุม มสธ.ของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในห้องสมุดประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่
รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มสธ. สุโขทัย. ปรินญาณัพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษ์ศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร ภักดีรัตน์. (2530). สรุปผลการประชุมสัมมนานักการศึกษาทางไกลและผู้เกี่ยวข้องครั้งที่ 1
แนวโน้มการศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- วิจิตร ศรีธำณ. (2529). การศึกษาทางไกล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
_____. (2534). การศึกษาทางไกล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
_____. (2542). "การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา" ใน เอกสาร
ประกอบการสัมมนาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ :
ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิชัย จันทระเกษม. (2538). รูปแบบการจัดกิจกรรมพบกลุ่มที่พึงพอใจของนักศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : ศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียน.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ
: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย สีมะ. (2544). การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักประถมศึกษาอำเภอบ้านฉาง จังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษา
ค้นคว้า กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร
- วุฒิกร อุปคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ภักธรินทร์ ศิริรัตน์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองดุริยางค์ทหารเรือ
ฐานทัพเรือกรุงเทพฯ เมื่อ 23 กันยายน 2547.
- วัชรพร พิธนาทังสรรค์. (2540). ประสิทธิภาพของกระบวนการสื่อสารเพื่อการศึกษาทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีในโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกล
ผ่านดาวเทียม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2530). อุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
_____. (2544). การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการอุดม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. (2533). รายงานการสำรวจสภาพการใช้สื่อการศึกษาทางไกลปี
2531. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.
- สนอง ฉินนานนท์. (2537). "ดาวเทียมเพื่อการศึกษา" ใน การศึกษานอกโรงเรียนฉบับ
การศึกษาลอดชีวิต. 34(8) :18 กรุงเทพฯ : วัฏจักร.

- สมคะเน คำจูน. (2543). การศึกษาความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ปรินญา นิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย นำประเสริฐ. (2546, มีนาคม- เมษายน). " การศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี," ใน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 31(123) : 3.
- สมนึก ภัททิยชนิ. (2542). การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนา การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา
- สมเกียรติ ไทยท้านัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ภัทรรินทร์ ศิริรัตน์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองดุริยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพฯ เมื่อ 23 กันยายน 2547.
- สาคร จีบส้อม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ภัทรรินทร์ ศิริรัตน์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองดุริยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพฯ เมื่อ 23 กันยายน 2547.
- สุทธิพร คล้ายเมืองปัก. (2543, มิถุนายน). "ยาขมหม้อใหญ่ของครูไทยสายพันธ์เก่า," ใน วิชาการ. 3(6) : 26-29.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2533). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ นิลบุตร, ศุภีร์ ไชยวสุ และณัฐกฤต ดิฐวิรุฬห์. (2540). การศึกษาการให้บริการทาง วิชาการของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุพจน์ โจนวล. (2530). ทักษะของอาจารย์และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- สุภักดิ์ มีสิทธิ์. (2540). ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนที่มีต่อโครงการการศึกษา สายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านเทียม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบด้วยวิธีการศึกษาทางไกล เพื่อการศึกษา ตลอดชีวิต. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2535). ความคิดเห็นและความคาดหวังของนักศึกษาและผลที่ได้รับจาก หลักสูตรการศึกษานอกระบบโดยระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต. (2538, กันยายน). "ห้องเรียนทางไกลทางเลือกใหม่ของการศึกษา," ใน ศึกษาศาสตร์. มศว. 1(1): 11-13.
- _____. (2541). "ทำห้องเรียนทางไกลให้เป็นห้องเรียนทางไกล," เทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. 5(1) : 161-167.

- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). *จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2546). *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 10 ปี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- โสภภาพรณ ดันตยาคม และสมบัติ วัจนะสาลิกากุล. (2523). *ลักษณะนิสัยระดับอุดมศึกษาและแนวโน้ม*. ป.ป.ท.
- สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา. (2541). *การประกันคุณภาพทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักทะเบียนและวัดผล. (2547). *จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- สำนักเทคโนโลยีการศึกษา. (2538). "เทคโนโลยีสารสนเทศกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช," ใน *ครบรอบ 17 ปี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2532). *รายงานการวิจัยเรื่อง "การสำรวจสภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป"*. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิญา นัยวิรัตน์. (2541). *การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนปลายทาง โครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย : ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ ศรีโสภ. (2541). *การวัดผลประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อุบล เล่นวารี. (2546). *การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : ไร่ไทยเพรส.
- อุทุมพร จามรมาร. (2531). *การวัดและประเมินการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอฬาร วงศ์วิรัตน์. (2541). *ระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบสื่อประสมดาวเทียม*. ใน *สารสนเทศ*. กรุงเทพฯ : คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- Ashworth, A. and R.G.Harvey (1994). *Assessing Quality in Further and Higher Education*. Higher Education Policy Series 24. London : Jessica Kingsley Publishers.
- Cronbach, Lee Joseph. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York : Harper & Row.
- Ferguson, George A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5th ed., New York : Mc Graw-Hill,

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1. ชื่อ – ชื่อสกุล ผศ.ดร.อัจฉรา วัฒนารงค์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา
สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ชื่อ – ชื่อสกุล ดร.อรรณพ โพธิสุข
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา
สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ชื่อ – ชื่อสกุล รศ.ลัดดาวัลย์ หวังพานิช
ตำแหน่ง อาจารย์
สังกัด สำนักทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. ชื่อ – ชื่อสกุล ดร.วาสนา เลิศศิลป์
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ เขต 1

5. ชื่อ – ชื่อสกุล อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ คักदारณรงค์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยนายสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
สังกัด สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนวังไกลกังวล

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวภัทรินทร์ ศิริรัตน์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช” โดยมี อาจารย์จรัสวรรณ สกฤต และ อาจารย์สุพร ตั้งสมรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาดรี จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในระหว่างเดือนธันวาคม 2547 - มกราคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวภัทรินทร์ ศิริรัตน์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 02-2821313 ต่อ 170

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม
เรื่อง
ทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีการสอนและ กิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามที่ท่านเห็นว่าเป็นจริง

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

[] ชาย [] หญิง

2. สถานภาพ

[] โสด

[] สมรส

3. อายุ.....ปี.....เดือน

4. ลักษณะในการชมรายการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

- ☐ ชมรายการสด 1 ครั้ง/สัปดาห์
- ☐ ชมรายการสด 2 ครั้ง/สัปดาห์
- ☐ ชมรายการซ่อมเสริม
- ☐ ชมทั้งรายการสดและรายการซ่อมเสริม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนมีดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก
- คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับน้อย
- คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความถาม	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านหลักสูตร					
1.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษา.....					
2.	โครงสร้างของหลักสูตรกับจำนวนหน่วยกิต.....					
3.	ความทันสมัยของเนื้อหาวิชาที่เรียนกับสภาพการณ์ปัจจุบัน.....					
4.	จำนวนหน่วยกิตกับเนื้อหาวิชาที่เรียน.....					
5.	ความสอดคล้องของเนื้อหาวิชาที่เรียนกับเวลาที่กำหนดให้เรียน.....					
6.	ความเหมาะสมของหน่วยกิตกับเวลาในการศึกษา.....					
7.	การสอดแทรกจริยธรรมในวิชาชีพในเนื้อหาวิชา.....					
8.	การจัดหลักสูตรให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพอิสระ.....					
9.	การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ.....					
10.	การส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษามีโอกาสศึกษาตามความสนใจและความต้องการ...					
11.	โครงสร้างของหลักสูตรมีความยืดหยุ่น.....					
	ด้านอาจารย์					
1.	ชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง.....					
2.	การเปิดโอกาสในการให้นักศึกษาซักถาม.....					
3.	มีการนำเอาเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน.....					

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.	เป็นผู้ริเริ่มค้นคว้าหาวิธีการสอนแบบทันสมัยอยู่เสมอ.....					
5.	การจัดผู้สอนที่มีทักษะความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ตามลักษณะเนื้อหาวิชาที่สอน.....					
6.	ลักษณะของงานที่มอบหมายกับเนื้อหาวิชา.....					
7.	การใช้ภาษาขณะการสอน น้ำเสียงดังชัดเจน.....					
8.	เทคนิคและความสามารถในการถ่ายทอดความรู้..					
9.	ให้ความช่วยเหลือนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน.....					
10.	นำความรู้ใหม่ๆ มาสอน สอดแทรกกับเนื้อหา รายวิชา.....					
11.	มีความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล					
12.	ผู้สอนมีความรู้ตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอนตามกลุ่มวิชา.....					
13.	การให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ.....					
14.	การให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหา.....					
ด้านการวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน						
1.	วิธีสอนทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้ เข้าใจง่าย.....					
2.	การใช้เทคนิควิธีการสอนกับเนื้อหา.....					
3.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับเนื้อหาในหลักสูตร.....					
4.	การหาแหล่งความรู้อื่นมาประกอบการสอน.....					
5.	การใช้เอกสารและตำราประกอบการเรียนในรายวิชา.....					

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	การใช้เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในหัวข้อที่จะเรียน.....					
7.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่จากสถานการณ์จริง					
8.	การเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายเสริมในชั้นเรียน.....					
9.	การใช้วิธีการสอนหลากหลายวิธี ตามลักษณะของเนื้อหาวิชา.....					
ด้านสื่อการเรียนการสอน						
1.	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนมีความทันสมัย					
2.	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียน.....					
3.	ประสิทธิภาพของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียนการสอน.....					
4.	วารสารและตำราเพื่อค้นคว้ากับจำนวนนักศึกษา.					
5.	เทคนิคการถ่ายทำและการตัดต่อรายการออกอากาศทำได้น่าสนใจ.....					
6.	ลักษณะสัญญาณในการออกอากาศมีความคมชัด.....					
7.	เสียงในรายการออกอากาศคมชัด.....					
8.	ขนาดตัวอักษรที่ใช้ประกอบรายการมีความชัดเจน					
9.	การออกอากาศตรงเวลาตามที่ตารางออกอากาศกำหนด.....					
ด้านการวัดผลประเมินผล						
1.	การแจ้งการวัดผลประเมินผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบ.....					

ข้อที่	ข้อความถาม	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.	การนำเอาผลการวัดผลประเมินผลไปใช้ประโยชน์ เช่น จัดสอนเสริม.....					
3.	การกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผล.....					
4.	ความชัดเจนของเกณฑ์การวัดผลประเมินผล.....					
5.	ข้อสอบที่ใช้วัดผลประเมินผลตรงตามจุดประสงค์ของรายวิชา.....					
6.	ความครอบคลุมของข้อสอบที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลในแต่ละรายวิชา.....					
7.	การวัดผลประเมินผลมีความชัดเจนถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนด.....					
8.	จำนวนข้อความถามของรายวิชาต่างๆ ที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้กับเวลาที่ใช้ในการสอบ....					
9.	การใช้วิธีการวัดผลประเมินผลหลายรูปแบบ.....					
10.	เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดผลประเมินผล.....					

ตอนที่ 3 โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ตามหัวข้อในแบบสอบถาม และเรื่องอื่นที่เห็นสมควร

1. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านหลักสูตร
-
-
-
-

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านอาจารย์

.....

.....

.....

.....

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านวิธีสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านการวัดผลประเมินผล

.....

.....

.....

.....

☞ขอบคุณนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือ☞

ภาคผนวก ง

คำอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

**ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามและ
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ**

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	1.98	27	4.99
2	4.94	28	3.36
3	8.75	29	2.70
4	4.88	30	2.31
5	4.27	31	7.35
6	3.43	32	4.36
7	5.83	33	1.98
8	4.85	34	2.14
9	3.43	35	7.17
10	3.43	36	4.61
11	5.12	37	4.32
12	3.80	38	3.52
13	5.13	39	2.56
14	2.04	40	4.28
15	3.03	41	3.60
16	4.69	42	5.04
17	2.23	43	4.12
18	4.12	44	4.88
19	6.96	45	3.03
20	4.38	46	2.22
21	1.82	47	2.95
22	4.50	48	3.03
23	3.33	49	3.58
24	2.22	50	4.87
25	3.63	51	3.75
26	3.28	52	2.11
		53	2.56

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = 0.94

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวภัทรินทร์ ศิริรัตน์
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 21 พฤษภาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	96 ข. หมู่บ้านเขาตะเกียบ ต.หนองแก อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่โครงการการพัฒนาการจัดเสนอรายการโทรทัศน์เพื่อ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สำนักงานมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม กระทรวงศึกษาธิการ กทม.
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวังไกลกังวล
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวังไกลกังวล
พ.ศ. 2544	การศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ